

ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
2η ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ (23209/08.09.2023)
ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ,
ΠΡΑΞΕΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

- ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 19: «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων» (ΤΑΠΤοΚ) του ΠΑΑ 2014-2020,
 - ΥΠΟΜΕΤΡΟ 19.2: «Στήριξη για την Υλοποίηση Πράξεων στο Πλαίσιο της Στρατηγικής (ΤΑΠΤοΚ)» - **Πράξεων Ιδιωτικού Χαρακτήρα.**

ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ : ΝΗΣΟΣ ΛΕΣΒΟΣ
Ο.Τ.Δ. : ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε. (ΕΤΑΛ Α.Ε.)

ΥΠΟΔΡΑΣΕΙΣ

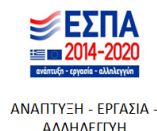
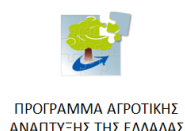
19.2.2.4/5	ΑΝΑΠΤΥΞΗ / ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΕ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΧΕΣ Η ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ
19.2.3.1	ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ/ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΝΗΣΟΣ ΛΕΣΒΟΣ, «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ»

ΕΡΜΟΥ 4, ΜΥΤΙΛΗΝΗ 81 131, ΛΕΣΒΟΣ- ΕΛΛΑΣ
 ΤΗΛ/ΦΑΧ +30 22510 29400/29577
 E-Mail : inquiries@etal-sa.gr - Web site: www.etal-sa.gr

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2014 – 2020
(ΠΑΑ 2014 – 2020)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	3
1.1	ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	3
1.2	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΟΡΑΜΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ.....	7
1.2.1	ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ & ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ	8
1.2.2	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	9
1.2.3	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ-ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	13
1.3	ΣΥΝΟΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	16
2	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ.....	18
2.1	ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΘΕΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	18
2.2	ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ / ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	18
2.3	ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ	22
3	ΥΠΟΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	26
3.1	ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ	26
3.1.1	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΙΔΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1Η ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.	27
3.1.2	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ, ΧΩΡΟΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ, ΚΛΠ) ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.	30
3.2	ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ - 19.2.3	33
3.2.1	ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ, ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ/Η ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.	33
3.3	Επιλέξιμοι ΚΑΔ	36
4	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	37
5	Διευκρινήσεις επί των κριτηρίων επιλογής.....	40

1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1.1 ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Το Τοπικό Πρόγραμμα που σκιαγραφείται για τη Νήσο Λέσβο, τοποθετείται έναντι ζητημάτων που αφορούν σε ανάγκες μιας νησιωτικής απομακρυσμένης κοινωνίας η οποία έχει όμως δυνατότητες και την επαρκή κρίσιμη μάζα για διαφοροποίηση και ανταγωνιστική ανάπτυξη.

Πρόκειται για το αποτέλεσμα της μακροχρόνιας ενασχόλησης και τριβής με τη δυναμική και τις εξελίξεις που εισήγαγε η ανελικτική προσέγγιση και της διασύνδεσης των δράσεων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, με σκοπό την ενεργοποίηση του ενδογενούς δυναμικού. Από το 1992 η ΟΤΔ ΕΤΑΛ Α.Ε. στο πλαίσιο της "φιλοσοφίας" LEADER, συμμετέχει ενεργά στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πρωτοβουλιών που πλέον αποτελούν συνείδηση στον τόπο. Η δραστηριότητα της ΟΤΔ, αλλά και η αναγνώριση των εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών εξελίξεων, αποτελούν πλέον αναπόσπαστο κομμάτι των τοπικών σχεδιασμών και διαμόρφωση κινήτρων.

Το παρόν κεφάλαιο αποτελεί το υπόβαθρο, όπου επιχειρείται η στήριξη της αναπτυξιακής στρατηγικής για την αιχφόρο ανάπτυξη της Λέσβου, με πρακτικές διαστάσεις για τη θεμελίωσή της. Η Αναπτυξιακή στρατηγική δεν είναι μια αυτοτελής διαδικασία η οποία εξελίσσεται σε απόσταση από την πραγματική κοινωνικοοικονομική διαδικασία και εξέλιξη, αποτελεί ένα όραμα που βασίζεται στην ανάγκη βελτίωσης της υφιστάμενης κατάστασης, μέσω της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και τη μεγιστοποίηση των ωφελειών από ευκαιρίες, με παράλληλη αντιμετώπιση αδυναμιών και απειλών, όπως έχουν καταγραφεί στα προηγούμενα κεφάλαια.

Επιχειρείται η σκιαγράφηση των πλέον πρόσφορων μορφών της δημόσιας αλλά περισσότερο της ιδιωτικής δραστηριοποίησης. Σκοπός είναι, μέσα από την στοιχειοθέτηση στόχων, στρατηγικών αλλά και τακτικών, να προβλεφθούν και να δομηθούν πρακτικές, οι οποίες αποτελούν την ενδογενή έκφραση των αναγκών και των προσπαθειών για την τόσο επιζητούμενη «βιώσιμη και αιχφόρο» ανάπτυξη.

Το σχέδιο του τοπικού προγράμματος δεν επιδιώκει ούτε να αποτελέσει τη λύση για όλα τα προβλήματα και τις δυσκολίες που παρατηρούνται στην προτεινόμενη περιοχή της Λέσβου, αλλά ούτε και να αποτελέσει απλά το απλά μέσο για την απορρόφηση πόρων. Φιλοδοξεί να αποτελέσει τη συνισταμένη της έκφρασης των τοπικών αναγκών για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου οράματος.

Η Αναπτυξιακή στρατηγική του τοπικού προγράμματος δεν μπορεί παρά να αναδειχθεί μέσα από τις ευρωπαϊκές εξελίξεις: Την αναθεωρημένη στρατηγική της Ε.Ε., το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων σε συνάφεια με τις στρατηγικές για την απασχόληση, την κοινωνική συνοχή, τις διαρθρωτικές αλλαγές για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και, την προσπάθεια για επίτευξη πραγματικής σύγκλισης με τις υπόλοιπες περιοχές της Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δηλώσει στη Στρατηγική 2020 ότι «...θα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να ξεπεράσει την οικονομική κρίση και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια πιο ανταγωνιστική οικονομία με περισσότερες θέσεις εργασίας...».

Στόχος της στρατηγικής Ευρώπη 2020 είναι η προαγωγή μιας ανάπτυξης: έξυπνης, με αποτελεσματικότερες επενδύσεις στην εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία· βιώσιμης, χάρη στην αποφασιστική μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα· και χωρίς αποκλεισμούς, με ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη μείωση της φτώχειας. Η στρατηγική επικεντρώνεται σε πέντε φιλόδοξους στόχους στους τομείς της απασχόλησης, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης, της μείωσης της φτώχειας και του κλίματος/της ενέργειας.

Είναι πια κοινώς αποδεκτό το γεγονός ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν την ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η μεγάλη σημασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται από το πλήθος ευρωπαϊκών και εθνικών πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί για την ενίσχυσή τους. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο σχεδιασμού της ευρωπαϊκής πολιτικής από το 2000 μέχρι και σήμερα, έχει αναπτυχθεί μια σειρά μέτρων στήριξης και ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω διαφόρων πρωτοβουλιών - Στρατηγικών.

Κεντρικό σημείο αναφοράς η ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Το ΣΥΜΦΩΝΟ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ 2014-2020 της Ελλάδος θέτει συγκεκριμένους στρατηγικούς στόχους όσον αφορά στην Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη.

- ✓ Επίτευξη της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής, δηλαδή καταπολέμηση της ανεργίας, διατήρησης των πόρων εστιάζοντας στη φέρουσα δυνατότητα και τις ιδιαίτερες ανάγκες των επιμέρους χωρικών ενοτήτων και χρησιμοποιώντας ως κινητήρες, την ανταγωνιστικότητα και την τοπική επιχειρηματικότητα.
- ✓ Αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στο ορισμένο χωρικό επίπεδο, εκεί δηλαδή όπου εκδηλώνονται οι ανισότητες, δρουν οι μακροπρόθεσμοι παράγοντες δημιουργίας τους και υπάρχει το ενδογενές δυναμικό για την αντιστροφή τους, μέσω των απαραίτητων συνεργειών.
- ✓ Παραγωγική ανασυγκρότηση και απόκτηση ανταγωνιστικότητας, με συνδυασμό όλων των αναπτυξιακών παρεμβάσεων που αναφέρονται στην ίδια χωρική ενότητα και συνευθύνη των εμπλεκόμενων φορέων.

Σε αυτό το πλαίσιο εξετάζεται η διαμόρφωση μιας Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής - μάλλον η αναδιάρθρωση και προσαρμογή της με κεντρική κατεύθυνση που οφείλει να εισφέρει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για «έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» (ΕΕ 2020) αλλά και πλέον εξειδικευμένα για την χρηματοδότηση του Τ.Π. από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ λαμβάνοντας υπόψη

1. τους Στρατηγικούς Στόχους του ΠΑΑ 2014-2020:
  - ✓ Μετάβαση σε ένα ισχυρό, αειφόρο αγρο-διατροφικό σύστημα
  - ✓ Αύξηση της «προστιθέμενης» αξίας των αγροτικών περιοχών
2. και τις Στρατηγικές επιλογές του ΕΠΑΛΘ 2014-2020:
  - ✓ Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ του τομέα της Αλιείας και της Υδατοκαλλιέργειας και
  - ✓ Προστασία του περιβάλλοντος και στην προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων. (BLUE GROWTH)

Στην Ελληνική πραγματικότητα και στη Λέσβο από το 1992, ένα από τα εργαλεία εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης είναι η προσέγγιση LEADER, που καλείται ως “Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD)”, και επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων σε ορισμένο χωρικό επίπεδο, εκεί δηλαδή όπου εκδηλώνονται οι ανισότητες, δρουν οι μακροπρόθεσμοι παράγοντες δημιουργίας τους και υπάρχει το ενδογενές δυναμικό για την αντιστροφή τους.

Αξιοποιούνται δυνατότητες πολυτομεακής και πολυταμειακής προσέγγισης για την διαμόρφωση και επίτευξη σύμφωνα με το παραπάνω πλαίσιο τοπικών στόχων.

Το Σχέδιο του Τοπικού προγράμματος για τη Λέσβο εκκινεί από την αντίληψη ότι τα γεωγραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιοχής, σε συνδυασμό με τους διαθέσιμους και τους εν δυνάμει οικονομικούς πόρους, την ιστορική κληρονομιά και την πολιτιστική παράδοση, προδιαγράφουν «δεσμευτικά» τις κατευθύνσεις που μπορεί να ακολουθήσει η ανάπτυξη της περιοχής. Ασφαλώς, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, καμία πρόταση διαμόρφωσης αναπτυξιακής στρατηγικής δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής, αν δεν λαμβάνει υπόψη της και τις επιπτώσεις που ασκεί η παγκόσμια αναδιοργάνωση της οικονομίας και ο παγκόσμιος ανταγωνισμός. Καμιά τοπική, εθνική ή υπερεθνική οικονομία δεν μπορεί να αναπτυχθεί σε συνθήκες απομόνωσης. Ωστόσο, η διαμόρφωση της στρατηγικής ανάπτυξης κάθε περιοχής δεν μπορεί παρά να θεμελιώνεται στο στέρεο έδαφος των τοπικών δυνατοτήτων.

Με τη συνεκτίμηση όλων αυτών των διαστάσεων, δεδομένων, δυνατοτήτων και περιορισμών, η πρόταση αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΤΑΛ Α.Ε. για την Λέσβο επιχειρείται να αποτελέσει ένα σχέδιο κατευθυνόμενης, ισόρροπης, ενδογενώς στηριζόμενης ανάπτυξης, στη βάση δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας και πολλαπλών πηγών εισοδήματος.

Ο όρος κατευθυνόμενη ανάπτυξη σημαίνει ότι η αναπτυξιακή προσπάθεια δεν μπορεί, και συνεπώς δεν πρέπει, να αφεθεί στις δυνάμεις και τους αυτοματισμούς της αγοράς. Ο όρος ισόρροπη ανάπτυξη χρησιμοποιείται με ελαφρώς παραλλαγμένο από το σύνθημα περιεχόμενο. Δεν περιγράφει απλώς την επιβαλλόμενη από τις αναπτυξιακές παραμέτρους συνύφανση τομέων και κλάδων, ή μια αντίστοιχη πολιτική ανάπτυξης, η οποία προωθεί με κάποια έννοια ισομέρειας όλο το φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων. Υποδηλώνει επίσης μια αντίληψη που διακρίνεται για την ευαισθησία απέναντι στα κοινωνικά (π.χ. οργανωτικά και ιδιοκτησιακά) χαρακτηριστικά του τοπικού οικονομικού σχηματισμού και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της ιδιαίτερης ταυτότητας της περιοχής.

Με τη διάσταση της ενδογενούς στήριξης, νοείται ένας τρόπος ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας, βασιζόμενος κατά προτεραιότητα στους διαθέσιμους τοπικούς, φυσικούς και ανθρώπινους, πόρους αλλά και σε όσους μπορούν να δημιουργηθούν. Πρόκειται για μια μέθοδο ανάπτυξης που θα είναι σε θέση να δημιουργεί και να αναπαράγει τις γνωστικές και λοιπές προϋποθέσεις τοπικής αυτοδυναμίας, χωρίς να θέτει εμπόδια στον εθνικό και διεθνή ανταγωνισμό.

Ο όρος "δραστηριότητες μικρής κλίμακας" αντανακλά τα δομικά χαρακτηριστικά και τους διαρθρωτικούς περιορισμούς του τοπικού οικονομικού σχηματισμού. Υποδηλώνει ότι οποιαδήποτε αναπτυξιακή πρωτοβουλία οφείλει να ξεκινήσει, σε πρώτη τουλάχιστον φάση, από τις υπάρχουσες μικρές οικονομικές μονάδες.

Η παρούσα αναπτυξιακή πρόταση δεν θεωρεί ότι η μεγάλη επιχείρηση δεν έχει λόγο ύπαρξης. Δέχεται απλώς, ότι, στη συγκεκριμένη ιστορική συγκυρία, δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις άμεσης δημιουργίας ή προσέλκυσης μεγάλων επιχειρήσεων στην περιοχή αυτή. Στο μέλλον μπορεί να καταστεί δυνατή, επιθυμητή, χρήσιμη, ή και απολύτως αναγκαία η εγκατάστασή τους. Ωστόσο, στην παρούσα φάση η οικονομία της περιοχής δύναται να αναπτυχθεί χωρίς την παρουσία τους. Ούτως ή άλλως, η στρατηγική προσέγγιση αφορά τις αρχές της τοπικής συσπείρωσης, τοπικής ενδυνάμωσης, της «από κάτω προς τα πάνω προσέγγισης».

Η Λέσβος αποτελεί μια περιοχή με ιδιαίτερα πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. Οι κοινωνικές και οικονομικές συγκυρίες της εποχής δημιουργούν απειλές αλλά και ευκαιρίες. Τα ερωτήματα στα οποία επιχειρεί να δώσει αποτελεσματική απάντηση η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική είναι: Ποιος είναι ο παράγοντας ο οποίος διαφοροποιεί τη Λέσβο; ποια είναι η ιστορική της διαδρομή και δυναμική και πώς μπορούν οι σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις κάθε είδους, να επηρεάσουν αυτήν την πορεία και να της δώσουν θετικές κατευθύνσεις;

Η Λέσβος προέρχεται από μια ιστορικό-πολιτική μετάλλαξη και έντονη δημογραφική αλλοίωση, με βασικά σημεία αναφοράς την αλλαγή των συνόρων και του βιώσιμου χώρου την δεκαετία του 1920, τις επιδράσεις του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και της δύσκολης μεταπολεμικής περιόδου που ακολούθησε, καθώς και την ιδιαίτερα έντονη εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση που παρατηρήθηκε έως την ένταση των τελευταίων ετών της μείζονος εθνικής κρίσης με την επιπλέον προβολή επί της Λέσβου του Προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος όπως εντατικοποιήθηκε το 2015 και αποτελεί μια σύγχρονη πραγματικότητα χωρίς ορατή λύση.

Η Λέσβος ιστορικά αποτελούσε μία ακμάζουσα κοινωνία, οικονομικά αλλά και πολιτιστικά. Αποτέλεσε έδαφος όπου αναπτύχθηκαν πολλαπλές οικονομικές δραστηριότητες, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις, εξαιτίας σημαντικών ιστορικών γεγονότων και διαρθρωτικών μεταβολών ανεκόπησαν και επήλθε οικονομική υστέρηση, με εξέχοντα φαινόμενα την εσωτερική μετανάστευση και αστικοποίηση.

Το αποτέλεσμα ήταν και παραμένει μια έντονη εσωστρέφεια της οικονομίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν και οι ερειπωμένες πλέον εγκαταστάσεις παραγωγικών μονάδων, όπως η βιομηχανία επεξεργασίας δέρματος Σουρλάγκα στη Γέρα (στην ακμή της απασχολούσε έως και 1.600 εργάτες), το Σαπυνοποιείο Αλεπουδέλλη (Ελύτη) και άλλες μεγάλες εγκαταλελειμμένες παραγωγικές εγκαταστάσεις.

Επίσης, το ακμάζον εμπόριο και η παρακμή της θέσης του νομού Λέσβου ως διαμετακομιστικό κέντρο, αλλά και η ανασφάλεια που προκαλεί η πολιτική αστάθεια με την γειτονική ακτή (και τις τρέχουσες πολιτικές συνθήκες που θα διαμορφώσουν μια νέα πραγματικότητα - άγνωστη - για το μέλλον) συντέιναν στη συνεχή συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας και την εξάρτηση από τα οικονομικά και παραγωγικά κέντρα.

Σύμφωνα με την ανάλυση και αποτύπωση των αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης, τη διαχρονική εξέλιξή τους και τη σύγκρισή τους με τις χωρικές ενότητες στις οποίες ανήκει (το σύνολο της Χώρας, αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση τόσο των 27, όσο και των 15), διαπιστώνεται ότι τόσο η περιοχή, όσο και η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, χάνει την τάση βελτίωσης που είχε παρουσιάσει την δεκαετία 2000-2010 και λόγω της εθνικής κρίσης βρίσκεται σε σοβαρή διολίσθηση σε σχέση τόσο ως προς τους Μέσους Όρους της Χώρας, όσο και ως προς αυτούς της Ε.Ε., καθώς και σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες της Χώρας και της Ε.Ε.

Το φαινόμενο αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου δεν συγκλίνει πλέον, τουλάχιστον ονομαστικά, προς τις αναπτυγμένες Περιφέρειες, ιδιαίτερα όσον αφορά στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ και στους γενικούς δείκτες της Αγοράς Εργασίας. Παραμένει ωστόσο, στο στόχο «Σύγκλιση» για τη νέα Προγραμματική Περίοδο, με βάση όμως την αναθεώρηση που ακολουθεί αφού το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, έχει συρρικνωθεί κατά μεγάλο ποσοστό μεταβάλλοντας την θέση σε σχέση με τον μέσο όρο των της Ε.Ε. των 27.

Επιπρόσθετα, από τη λεπτομερέστερη διερεύνηση των διαρθρωτικών αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της προτεινόμενης περιοχής, σε τομεακό / θεματικό, αλλά και χωρικό / τοπικό επίπεδο, διαπιστώνονται εγγενείς αδυναμίες αδυναμίες, οι οποίες, στο πλαίσιο του έντονα ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με το νησιωτικό χαρακτήρα και το βαθμό «περιφερειακότητας» που χαρακτηρίζει την περιοχή, δημιουργούν σοβαρούς κινδύνους αναστροφής ακόμα και της οποιασδήποτε ονομαστικής σύγκλισης είχε επιτευχθεί. Ακόμη εντονότεροι είναι οι κίνδυνοι για την ένταση των ενδο-νησιωτικών ανισοτήτων, αλλά και των δια-νησιωτικών και ενδο-περιφερειακών ανισοτήτων και κατ' ακολουθία για την άμβλυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της περιοχής και της χωρικής ενότητας στην οποία εντάσσεται, και την ένταση της απομόνωσης που είναι επακόλουθο

της δημοσιονομικής κρίσης και της ανατροπής του συστημικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος από μια σειρά από έντονες μεταρρυθμίσεις χωρίς περίοδο προσαρμογής και αναδιάταξης όπως εντοπίστηκε στην ανάλυση SWOT.

Δεν θα πρέπει δε, να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι η οικονομία της περιοχής στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στον αγροτικό και αλιευτικό τομέα, παρόλη τη φθίνουσα τάση που αυτοί παρουσιάζουν και παρόλα τα σοβαρά προβλήματα διάθεσης των παραγόμενων προϊόντων.

Τα Αγροτικά και Αλιευτικά προϊόντα της περιοχής χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη ποιότητα, σε σχέση με τον ανταγωνισμό των αγορών και τις παραγωγικές διαδικασίες που ακολουθούνται. Το «γρηρασμένο» ή/και υποαπασχολούμενο εργατικό δυναμικό που απασχολείται στον αγροτικό και αλιευτικό τομέα, σε σχέση με τα διαρθρωτικά προβλήματα τους, όπως το πλήθος των μικρών σκαφών και της αποδοτικότητάς τους όπως και του αγροτικού κλήρου, η καχεξία σε νέες μεθόδους παραγωγής και βασικές υποδομές, έχουν σαν αποτέλεσμα τη χαμηλή ακόμα αποδοτικότητα της εργασίας, αλλά και του κεφαλαίου όπως αποτυπώνεται όχι μόνο στους στατιστικούς δείκτες, αλλά κυρίως στη δυσανασχέτηση των νέων στην ιδέα ενασχόλησης επαγγελματικά με την γεωργία και αλιεία.

Επιπρόσθετα, οι περισσότερες, σε πλήθος και σε ειδικό βάρος απασχόλησης, παραγωγικές-οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής είναι νησιωτικής και τοπικής εμβέλειας. Εξάιρεση αποτελούν εκείνες που αναφέρονται στην παραγωγή ορισμένων βασικών γεωργικών προϊόντων. Εξέχουσα θέση κατέχουν κυρίως το ελαιόλαδο και το ούζο, και σε αναπτυσσόμενο βαθμό τα τυροκομικά προϊόντα, τα οποία κατευθύνονται προς το μητροπολιτικό κέντρο της Χώρας, αλλά και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ωστόσο και αυτά αντιμετωπίζουν προβλήματα διάθεσης ή περαιτέρω μεγέθυνσης της παραγωγής.

Στο δευτερογενή τομέα της κυριαρχούσαν οι κατασκευές που πλέον έχουν υποστεί καθίζηση, δραστηριότητα με καθαρά τοπικό χαρακτήρα και εξαρτώμενο από εξωγενείς παράγοντες, η οποία επηρεάζει σημαντικό μέρος της οικονομίας. Η μεταποίηση γεωργικών προϊόντων προβάλλει ως μια σοβαρή προοπτική ανάπτυξης και στον γεωργικό τομέα αλλά και στον τομέα των αλιευτικών προϊόντων όπου έχουν γίνει προσπάθειες, οι οποίες όμως δεν αποδίδουν στο βαθμό που απαιτείται προκειμένου να διαπιστωθεί σοβαρή μεταβολή των δεικτών.

Όσον αφορά στον τριτογενή τομέα, ο οποίος μεγεθύνεται πλέον στατιστικά ως αποτέλεσμα της συρρίκνωσης των άλλων τομέων, αυτός στηρίζεται κυρίως στη δημόσια διοίκηση, σε μεταπρατικές δραστηριότητες με βάση στην δραστηριοποίηση του κατασκευαστικού τομέα, και ακολουθούν υπηρεσίες υποστήριξης της συνολικής αναπτυξιακής διαδικασίας και ο Τουρισμός.

Ιδιαίτερα δε, όσον αφορά στον τουρισμό, παρά τα σημαντικά πλεονεκτήματα της Περιοχής, ως προς τη διάθεση εξαιρετικά πλούσιων φυσικών και κυρίως πολιτιστικών πόρων, αλλά και σε σχέση με το νησιωτικό της χαρακτήρα, εμφανίζεται άτονος έως και φθίνων, σε σύγκριση με την εξέλιξη των μέσων όρων της Χώρας, τόσο σε αριθμούς αφίξεων και διανυκτερεύσεων τουριστών, όσο και σε προσφορά τουριστικών υπηρεσιών με την εκκωφαντική ανατροπή των γνωστών συνθηκών λόγω του προσφυγικού ζητήματος (Μείωση στην τουριστική αγορά κατά μ.ο. 65% το καλοκαίρι 2016).

Εκτός όμως από τα βασικά, μακροοικονομικά και παραγωγικά χαρακτηριστικά, σε επίπεδο τομέων ή / και οικονομικών δραστηριοτήτων, η Περιοχή, συνεχίζει να παρουσιάζει έντονα διαρθρωτικά προβλήματα στην επί μέρους παραγωγική της δομή, στον κοινωνικό-οικονομικό της ιστό και στις υποδομές της, τα οποία έχουν αναφερθεί αναλυτικά στα προηγούμενα κεφάλαια.

Τα παραπάνω αναφερθέντα και παραμένοντα επί σειρά ετών αρνητικά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της Περιοχής, εκ των οποίων ορισμένα επιδεινώνονται, σε συνδυασμό με την ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, τεκμηριώνουν την ανάγκη προσανατολισμού της αναπτυξιακής στρατηγικής του σχεδίου στο πλαίσιο της αναγκαίας Κοινωνικής Συνοχής.

Θα πρέπει να υπάρξει επικεντρωμένη στόχευση στο πλαίσιο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, με σκοπό τη συμμετοχή του τοπικού προγράμματος στη συνολική προσπάθεια που συντελείται για είσοδο σε τροχιά ανάπτυξης, η οποία θα συμβάλλει στη μεγέθυνση του συνόλου της οικονομίας και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της, έτσι ώστε να οδηγηθεί η περιοχή στην πραγματική σύγκλιση με τις ανεπτυγμένες περιφέρειες της Χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να καθοδηγείται από την αναπτυξιακή δυναμική σε τομείς της πολιτικής και σε δράσεις που μπορεί και πρέπει η περιοχή να αξιοποιήσει, να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται και να δράσει για την άμβλυση των απειλών.

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική όπως έχει διαφανεί από το "κοινό αίσημα" της περιοχής (που αντιλαμβάνεται και καταγράφει η ΟΤΔ από την δραστηριότητα της στο πεδίο), θα πρέπει να εστιάζει στο να μετατρέψει το μέχρι σήμερα συγκριτικό μειονέκτημά της, που είναι ο νησιωτικός χαρακτήρας της, σε συγκριτικό πλεονέκτημα, σπρηζόμενη παράλληλα στα αντικειμενικά συγκριτικά πλεονεκτήματά της, όπως:

- Την εκτεταμένη και αξιόλογη αγροτική και αλιευτική φυσιογνωμία και φυσικό περιβάλλον, το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό υπόβαθρο και τους θαλάσσιους πόρους, που δεν έχουν πληγεί σε ιδιαίτερα από τις μέχρι σήμερα ανθρωπογενείς παρεμβάσεις. Οι παραπάνω παράγοντες δημιουργούν προϋποθέσεις για διεύρυνση, εμπλουτισμό και διαφοροποίηση του τουριστικού κυρίως προϊόντος, με την κατάλληλη αξιοποίηση των εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού, αλλά και την αύξηση της εν γένει ανταγωνιστικότητας του.
- Την υψηλή ποιότητα των γεωργικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών προϊόντων που έχουν αποκτήσει φήμη σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, έχουν παγιωθεί σε διατροφικές συνήθειες και έχουν συνδεθεί με άλλα προϊόντα (π.χ. ούζο Λέσβου), φέρουν δηλαδή χαρακτηριστικά που εγείρουν σημαντικές προσδοκίες και προοπτικές αλληλοτροφοδότησης των τομέων και της εικόνας της περιοχής.
- Την κατάλληλη διαδικασία μεταποίησης και εμπορίας, η οποία θα ενισχύσει τη διασύνδεση των επιμέρους τομέων και κλάδων της παραγωγικής / οικονομικής δραστηριότητας, έτσι ώστε να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία του συνόλου των παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Την ενίσχυση και αξιοποίηση του πληθυσμού που βρίσκεται σε παραγωγική ηλικία και άμβλυνση της ανεργίας που αποτελεί το μείζον κοινωνικό πρόβλημα για τη περιοχή. Με την εξειδίκευση και τη σταδιακή βελτίωση του επιπέδου κατάρτισης και των δεξιοτήτων του, δημιουργεί σημαντικά θετικές προοπτικές ανάληψης παραγωγικών και κοινωνικών πρωτοβουλιών για αυτοτροφοδοτούμενη, αειφόρο ανάπτυξη και την εισαγωγή καινοτομιών.
- Την ομοιογένεια του πληθυσμού της περιοχής και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του, βασισμένα σε ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία, τα οποία δημιουργούν ελκυστικό κοινωνικό πρότυπο για ανάπτυξη παραγωγικών και κοινωνικό-πολιτιστικών δραστηριοτήτων.
- Την ύπαρξη αλιευτικών κοινοτήτων και παραγωγικής αγροτικής βάσης στο ανθρώπινο δυναμικό που εξαρτώνται από την αγροτική και αλιευτική δραστηριότητα και την επιτακτική ανάγκη στήριξης τους με ενίσχυση της πολυαπασχόλησης.

1.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΟΡΑΜΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ.

Έχοντας ως βάση και οδηγό προσανατολισμού τα παραπάνω δεδομένα, η αναπτυξιακή στρατηγική του τοπικού προγράμματος απαιτεί τον κατάλληλο συγκερασμό πολιτικών και σχεδιασμού, που θα συμβάλλει στην επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης, στη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, στην εξωστρέφεια της οικονομίας και στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης, με παράλληλη άμβλυνση των τοπικών και ενδονησιωτικών κοινωνικό-οικονομικών ανισοτήτων αλλά και των διαπεριφερειακών ανισοτήτων. Σύμφωνα με τα παραπάνω και κάτω από τον προβληματισμό χάραξης ενός αναπτυξιακού οράματος που λαμβάνει υπόψη:

- ✓ Την ιστορικότητα εφαρμογής της ανελικτικής προσέγγισης - LEADER - στη Λέσβο.
- ✓ Την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης.
- ✓ Την αναγνώριση και εξέταση της SWOT ανάλυσης.
- ✓ Τους προβληματισμούς που θέτει η ίδια η κοινωνία με τη διαδικασία συμμετοχής τόσο των φορέων όσο και των κατοίκων στη χάραξη της στρατηγικής.
- ✓ Την Επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Ε.Ε. για "έξυπνη, αειφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη" (ΕΕ 2020).
- ✓ Τον σχεδιασμό και τις προτεραιότητες του Σ.Ε.Σ. 2020, του Π.Α.Α. 2014-2020, του ΕΠΑΛ 2014-2020, (αλλά λαμβάνοντας υπόψη και τη στρατηγική των ταμείων ΕΚΤ και ΕΤΠΑ).
- ✓ Τον σχεδιασμό και τις προτεραιότητες του Προγράμματος της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.
- ✓ Τις οριζόντιες πολιτικές για ενίσχυση της απασχόλησης, ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση ίσων ευκαιριών.

Η τοπική αναπτυξιακή στρατηγική δεν μπορεί να είναι μια απλή καταγραφή μέτρων και δράσεων αλλά μια σταθερή και μακροπρόθεσμη θέση έναντι των χαρακτηριστικών της περιοχής παρέμβασης. Για τη Λέσβο το **Αναπτυξιακό Όραμα** το οποίο συσπειρώνει τις δυνάμεις της περιοχής και πάνω στο οποίο αρθρώνονται οι προτάσεις του Τ.Π. είναι:

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ. ΑΞΙΟΠΟΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΕ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ ΜΕ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό το όραμα, απαιτείται η δημιουργία συνθηκών κινήτρων, απαιτείται στοχευμένη χρηματοδοτική ενίσχυση σε ειδικούς τομείς και κλάδους αλλά κυρίως σε διαφοροποιημένες δράσεις και συντονισμένες ενέργειες, τόσο των τοπικών και περιφερειακών φορέων, όσο και των κεντρικών φορέων που εφαρμόζουν τομεακές πολιτικές, καθώς και ένα μέσο-μακροπρόθεσμο διάστημα που να υπερβαίνει τη διάρκεια μιας προγραμματικής περιόδου.

1.2.1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ & ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Για να υλοποιηθεί με ρεαλισμό η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική, θα πρέπει να επιτευχθούν σαφείς και διακριτοί Αναπτυξιακοί Στρατηγικοί Στόχοι που συνοπτικά αποτυπώνονται ως εξής:

1. ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ. ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ.
2. ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
3. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΩΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑΣ
4. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΩΝ ΟΡΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ
5. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ
6. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
7. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική που εκφράζεται από το στρατηγικό όραμα μέσω των στρατηγικών στόχων της εξειδικεύεται σε ειδικούς-τακτικούς στόχους, μια σειρά από επιμέρους εξειδικεύσεις που συνδέονται σε θεματικές κατευθύνσεις κάτω από τις οποίες στοιχίζονται οι υπο-δράσεις - ομαδοποίηση της χρηματοδότησης.

Τα επενδυτικά σχέδια που θα επιλεγούν αξιολογούνται σε μια ενιαία περιοχή όπως η Λέσβος σε ένα σημαντικό βαθμό από κατά πόσο εισφέρουν στη τοπική αναπτυξιακή στρατηγική ούτως ώστε να διαμορφωθεί ένα πλέγμα που θα αποδώσει σαφή και μετρήσιμα αποτελέσματα.

Η οριοθέτηση που τίθεται δεν είναι παρά η "τακτοποίηση" των πορισμάτων της ανάλυσης της περιοχής και των αναγκών της και η διαφαινόμενη φυσιογνωμία της ούτως ώστε να μην υπάρχει μια απλή παράθεση χρηματοδοτήσεων αλλά στοχευμένη κατεύθυνση.

Από την άλλη πλευρά το πρόγραμμα δεν επιδιώκει μέσω της στρατηγικής του την "κατευθυνόμενη" ανάπτυξη αλλά την ανάδειξη των δυνατοτήτων και των ευκαιριών που έχει η τοπική κοινωνία και οικονομία μέσω κινήτρων και όχι αποζημιώσεων να απαντήσει η ίδια, με πρωτοβουλίες, στις ανάγκες της και να διαμορφώσει η ίδια το εύρος νεωτερισμού, πρωτοτυπίας, προσαρμοστικότητας και αντίληψης των μεταβολών στο αναπτυξιακό περιβάλλον που κινείται.

Επίσης επιδιώκεται η δημιουργία πλαισίου αντίδρασης και αντίστασης στις ραγδαίες και απρόβλεπτες πολλές φορές μεταβολές και απειλές που παρουσιάζονται σε ένα περιβάλλον κοινωνικό-οικονομικής κρίσης όπως αυτό έχει διαμορφωθεί σήμερα στη Λέσβο.

Το Τοπικό Πρόγραμμα CLLD/LEADER και η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική του στη Λέσβο είναι ένας συγκερασμός ειδικής μελέτης της περιοχής, αναγκών και δυνατοτήτων.

1.2.2 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Οι στόχοι που εντοπίζονται ως παράμετροι της Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής ομαδοποιούνται επιλέγοντας Θεματικές Κατευθύνσεις σε σχέση με τις υφιστάμενες οδηγίες, με εξειδίκευση στη συνέχεια σε Τεχνικά Δελτία Δράσεων με φιλόδοξο και φιλοπρόοδο πνεύμα, και θα αποτελούν στη συνέχεια, μετρήσιμα μεγέθη μέσα από τις πράξεις-εκροές, και τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από την εφαρμογή του προτεινόμενου Τοπικού Αναπτυξιακού Σχεδιασμού.

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική δεν φιλοδοξεί στη δημιουργία αντίληψης οικονομικών αποζημιώσεων αλλά αντίθετα κινήτρων για τη διαμόρφωση δύσκολων αλλά αποδοτικών παρεμβάσεων.

Για τη Λέσβο προσδιορίζονται σύμφωνα με την παραπάνω προσέγγιση οι παρακάτω Θεματικές Κατευθύνσεις:

ΘΚ.1 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟ-ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΘΚ.2 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ & ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ

ΘΚ.3 : ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΘΚ.4 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΘΚ.5 : ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ-ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΘΚ.6: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Στις παραπάνω θεματικές κατευθύνσεις εισφέρουν οι δράσεις που διαμορφώνονται ανάλογα με τις διαπιστώσεις από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, την διατύπωση απόψεων και προτάσεων και την εξέταση των εσωτερικών και εξωτερικών συνθηκών (SWOT). Στη συνέχεια οι θεματικές κατευθύνσεις, εξυπηρετούνται και ποσοτικοποιούνται από μια σειρά δράσεων, που εξειδικεύονται σε υποδράσεις με ποσοτικοποίηση μέσω, εκρών και αποτελεσμάτων που συνθέτουν το προτεινόμενο σχέδιο Τοπικού προγράμματος.

Ειδικότερα σε σχέση με τις θεματικές κατευθύνσεις προκύπτει μια θεματική προσέγγιση που στο γενικότερο πλαίσιο τους εμπεριέχει βαρύτητες όπως το Περιβάλλον που εμπεριέχεται στη Θ.Κ. 4, με την έννοια της ποιότητας ζωής και των συνθηκών διαβίωσης. Για παράδειγμα οι δράσεις πρόληψης και προστασίας των Δασών ή οι παρεμβάσεις στις περιπατητικές διαδρομές αν και αποτελούν σημαντικές περιβαλλοντικές παρεμβάσεις εμπεριέχεται στη Θ.Κ.4, λόγω του αποτελέσματος τους στην ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής παρέμβασης. Επομένως για το Τοπικό Πρόγραμμα γίνεται η παραδοχή ότι δράσεις που εμπεριέχουν παρεμβάσεις στο περιβάλλον εντάσσονται στο υπεράνω της ποιότητας ζωής.

Το προτεινόμενο Τοπικό Πρόγραμμα, το οποίο χρηματοδοτείται από το ΕΓΤΑΑ & ΕΤΘΑ, εθνικούς και ίδιους πόρους (και δυνητικά με εισροή και από το ΕΚΤ και ΕΤΠΑ εφόσον επιλεγεί από εθνικές αποφάσεις τυχόν διεύρυνση), λαμβάνει υπόψη και δρα συμπληρωματικά εξετάζοντας τους συσχετισμούς με τις υπόλοιπες παρεμβάσεις που σχεδιάζονται για την ευρύτερη χωρική ενότητα στην οποία εντάσσεται: Το «Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα» της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου 2014-2020, το οποίο θα συγχρηματοδοτηθεί κυρίως από το ΕΤΠΑ, τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, που θα συγχρηματοδοτηθούν από τα Ταμεία της Ε.Ε. κατά την περίοδο 2014-2020, αλλά και τα, με αμιγώς εθνικούς πόρους, χρηματοδοτούμενα έργα, εντασσόμενα στο Σ.Ε.Σ. 2014-2020.

Στους ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ αναφέρεται κάθε τεχνικό δελτίο σε ποιά θεματική κατεύθυνση απευθύνεται. Επομένως προκύπτει ότι κάθε θεματική κατεύθυνση εξυπηρετεί συγκεκριμένα στοιχεία της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής όπως αυτή ειδικεύεται σε δράσεις.

ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΕΞΕΤΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ-ΥΠΟΔΡΑΣΕΙΣ.

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ - ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΥΠΟΔΡΑΣΕΩΝ					
	ΘΚ.1 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟ-ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	ΘΚ.2 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ & ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ	ΘΚ.3 : ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΘΚ.4 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	ΘΚ.5 : ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ -ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΘΚ.6: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ
1. Ποιότητα-Βελτίωση-Εκσυγχρονισμός στην τοπική επιχειρηματικότητα, ως εργαλεία ενίσχυσης της Ανταγωνιστικότητας στο σύνθετο περιβάλλον αποεπένδυσης και οικονομικής κρίσης.	✓	✓	✓		✓	✓
2. Αλληλοτροφοδότηση των τομέων της οικονομίας και διαμόρφωση δεσμών μεταξύ των οικονομικών-παραγωγικών τομέων και κλάδων.	✓	✓	✓		✓	✓
3. Διαφοροποίηση και εξειδίκευση ως μέσο ανάπτυξης της Επιχειρηματικότητας και της Ανταγωνιστικότητας και για τα προϊόντα και για τις υπηρεσίες.	✓	✓	✓		✓	✓
4. Προώθηση εναλλακτικών μορφών δραστηριοτήτων στον Τουρισμό με ειδικότερη κατεύθυνση στον ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ, π.χ. θεματικός βιωματικός--συναισθηματικός τουρισμός, αλιευτικός τουρισμός, οικοτουρισμός-τουρισμός της Υπαίθρου, Αθλητικός τουρισμός, με στόχο την δημιουργία πολυεπίπεδης οικονομικής δραστηριότητας και διάχυσης του ρίσκου και της εξάρτησης από μαζικές τουριστικές αγορές και εποχικότητα. Ανάδειξη και αξιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων της περιοχής μέσω χαρακτηριστικών που έχουν στρατηγικά επιλεγεί και διαμορφωθεί (όπως π.χ. το Δίκτυο Περιπατητικών Διαδρομών και Θαλάσσιων διαδρομών, η εκτεταμένη ακτογραμμή και ορεινά συστήματα με περιβαλλοντική ταυτότητα και ποικιλομορφία) και η συνακόλουθη δημιουργία αίσθησης μοναδικότητας.	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. Ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της αγροτικής και αλιευτικής δραστηριότητας, δημιουργία πολυαπασχόλησης, προστασία των αγροτικών τοπίων και αλιευτικών πόρων, συνεχής εκπαίδευση και διάχυση γνώσης.	✓	✓	✓	✓		✓

6. Αναβάθμιση της παραγωγικότητας και αποδοτικότητας των πόρων της περιοχής και παρακολούθηση των διεθνών μεταβολών, με έμφαση στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων της αγροτικής οικονομίας και αγροδιατροφικού τομέα.	✓	✓	✓		✓	✓
7. Μεθοδική ή και συλλογική προσέγγιση στην επιχειρηματικότητα με εξωστρέφεια και ανάδειξη της πραγματικής φυσιογνωμίας και εικόνας της περιοχής μέσω των προϊόντων και υπηρεσιών της.	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8. Ενίσχυση των Πολιτιστικών Δημιουργικών Βιομηχανιών ως εργαλείο ανάπτυξης μιας απομακρυσμένης περιοχής που έχει ως εναλλακτική λύση την ανάδειξη της ταυτότητας της έναντι της μαζικοποίησης της πολιτισμικής παραγωγής.	✓	✓	✓		✓	
9. Διαμόρφωση σταθερών πολλαπλών πηγών εισοδήματος ως αντιστάθμιση σε έκτακτες κρίσεις και εποχικότητα για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη διασπορά του επιχειρηματικού ρίσκου.	✓	✓	✓			
10. Ένταξη νέων μεθόδων με καινοτομία και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων και ιδιαίτερα των πόρων της Βιοποικιλότητας για παραγωγή προϊόντων, όπως και αξιοποίηση των περιηγητικών διαδρομών και εναλλακτικών επιλογών στην παροχή υπηρεσιών.	✓	✓	✓	✓		✓
11. Ενσωμάτωση τεχνολογίας, πρωτοτυπίας και καινοτομίας στην Ανάπτυξη της τοπικής Οικονομίας, αξιοποίηση της ψηφιακής εποχής και των δυνατοτήτων της.	✓	✓	✓		✓	
12. Ορθολογική αξιοποίηση των ευαίσθητων οικολογικά χερσαίων αγροτικών παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών, του ΤΟΠΙΟΥ εν γένει, και προστασία του περιβάλλοντος από την κλιματική αλλαγή και τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες.			✓	✓		✓
13. Ανάδειξη της τοπικής γεωμορφολογίας και των επιμέρους χαρακτηριστικών των περιοχών με μεθόδους που θα τις καταστήσουν ελκυστικές με βάση την φέρουσα ικανότητά τους συνδέοντας τις περιοχές με την ή παραγωγή.	✓	✓	✓			✓
14. Ανάπτυξη μεθόδων και μεταβίβαση καλών πρακτικών για τη βελτίωση των όρων ζωής και των			✓	✓	✓	✓

βασικών υποδομών που υποστηρίζουν τοπικές ανάγκες.						
15. Δημιουργία συναίσθησης της Τοπικής Ταυτότητας στο πλαίσιο όμως ενός ευρύτερου ευρωπαϊκού και διεθνούς περιβάλλοντος. Προσαρμοστικότητα σε διαφορετικές αντιλήψεις και διαφορετικά πολιτισμικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά.	✓	✓	✓	✓	✓	
16. Ενθάρρυνση συνεργασίας και νοοτροπίας συλλογικής δράσης, ενδυνάμωση, στήριξη, και ενίσχυση συνεργατισμού.	✓	✓	✓	✓		✓
17. Μέριμνα και φροντίδα για την ικανοποίηση βασικών κοινωνικών αναγκών προσαρμοσμένων στην τοπική κουλτούρα, λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχόμενη κοινωνική αναδιαμόρφωση ειδικά λόγω της κοινωνικοοικονομικής κρίσης με μέριμνα για τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες. Κοινωνική μέριμνα για την αντιμετώπιση των αρνητικών φαινομένων της φτωχοποίησης που δεν γίνεται άμεσα αντιληπτή και δεν καταγράφεται με σαφήνεια και δεν υποστηρίζεται επαρκώς.			✓	✓	✓	
18. Ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού, βελτίωση των ικανοτήτων του, διατήρηση αλλά και δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης, μεταφορά γνώσης για επιχειρηματικότητα, για ορθολογική χρήση του περιβάλλοντος κ.α.	✓	✓	✓	✓	✓	
19. Εξωστρέφεια και άμβλυση των συντηρητικών νοοτροπιών μέσω συνεργασιών των αγροτικών και παράκτιων περιοχών.	✓	✓	✓	✓	✓	
20. Δημιουργία Αυτοπεποίθησης στην τοπική κοινωνία - αντιστάθμισμα στην αρνητική ψυχολογία των τελευταίων ετών που οδηγεί σε κοινωνική υποβάθμιση	✓	✓	✓	✓	✓	
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΟΧΩΝ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	17	17	20	12	14	12

1.2.3 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ-ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.

Μεσοπρόθεσμα, για τη δημιουργία κινήτρων σε ένα οικονομικό περιβάλλον με τα εθνικά και τοπικά χαρακτηριστικά κρίσης της εποχής μας, η όποια προσπάθεια, προκειμένου να έχει βάσιμες προσδοκίες επιτυχίας, οφείλει να ενθαρρύνει τις μικρές μονάδες παραγωγής να προσανατολιστούν στην παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων ή/και υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας τα οποία θα απευθύνονται σε ειδικές αγορές (niche markets).

Μια περιοχή όπως η Λέσβος δεν είναι εφικτό να ανταγωνισθεί την μαζική και εντατική διαδικασία παραγωγής προϊόντων και προσφοράς υπηρεσιών, οφείλει να διεκδικήσει την ανταγωνιστική τοποθέτηση σε αγορές όπου κύριο κριτήριο αξίας είναι η ποιότητα και η ανταγωνιστική της θέση. Θα πρέπει επομένως να αξιοποιηθούν, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, τόσο οι προσφερόμενοι πόροι της περιοχής όσο και τα αναφύομενα νέα πρότυπα διαφοροποιημένης κατανάλωσης. Απαραίτητος όρος για την επιτυχία σε αυτόν τον τομέα είναι η συνεχής διαφοροποίηση και η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων παρακολουθώντας τις τάσεις της κατανάλωσης. Σε αυτές τις παραγωγικές δραστηριότητες, η περιοχή, με την προϋπόθεση κατάλληλων ιδεών και σχεδιασμών, με εφαρμογή καινοτομίας και σύγχρονης αντίληψης στη παραγωγική διαδικασία και προώθηση για την τοποθέτηση στις αγορές, μπορεί να αποκτήσει όχι μόνο συγκριτικό, αλλά ακόμη και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Το ζήτημα των πολλαπλών πηγών εισοδήματος αποτελεί μία ακόμα επιδίωξη της αναπτυξιακής στρατηγικής. Η επιτυχία της προτεινόμενης αναπτυξιακής στρατηγικής και πολύ περισσότερο η βιωσιμότητα του πληθυσμού των κοινοτήτων της Λέσβου, εξαρτώνται αποφασιστικά από τη δημιουργία πολλαπλών πηγών εισοδήματος, ειδικά στον γεωργικό και αλιευτικό τομέα (π.χ. Αλιευτικός Τουρισμός). Μόνο με αυτό τον τρόπο θα δημιουργηθούν δυνατότητες απόκτησης τέτοιου ύψους εισοδήματος που θα καθιστά ελκυστική την παραμονή οικονομικά ενεργού πληθυσμού στην περιοχή. Όσοι γνωρίζουν από κοντά τη ζωή στην ύπαιθρο και δη τη νησιωτική πραγματικότητα - όχι μόνο κατά τους θερινούς μήνες -, γνωρίζουν επίσης ότι η μόνη δύναμη που μπορεί να καταστήσει τη ζωή στην ύπαιθρο ελκυστική και να ανακόψει την έξοδο των νέων ανθρώπων προς την πόλη, είναι η εισοδηματική αποζημίωση. Πρόκειται για μια τέτοιου μεγέθους βελτίωση των εισοδημάτων, η οποία θα επιτρέπει στους νέους να καλύπτουν τις δαπάνες διαβίωσης που διαχρονικά αυξάνονται στις απομακρυσμένες από τα αστικά κέντρα περιοχές, καθώς επίσης και τις διάφορες, μη ποσοτικοποιήσιμες και μετρήσιμες μορφές κόστους – όχι μόνο οικονομικού – που δημιουργεί η διαμονή μακριά από τα κέντρα κοινωνικής, πολιτιστικής, πολιτικής κ.λπ. ζωής.

Το τοπικό πρόγραμμα με σαφήνεια διαχωρίζει την αντίληψη της απλής "οικονομικής" αποζημίωσης όπως οι επιδοτήσεις, και emphaticά υποστηρίζει την αντίληψη της διαμόρφωσης δύσκολων μεν αλλά αποδοτικών κινήτρων επιχειρηματικότητας σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο με έμφαση την ενίσχυση του ΑΕΠ σε ένα κρίσιμο οικονομικό περιβάλλον.

Η έννοια της ελκυστικότητας της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης αποκτά διττό χαρακτήρα, καθώς σχετίζεται τόσο με την προσέλκυση επενδύσεων και απασχόλησης, όσο και με την «κατανάλωση»-χρήση τουριστικών κυρίως, αλλά και άλλων υπηρεσιών. Ο διττός αυτός χαρακτήρας της έννοιας της ελκυστικότητας, φέρει το χαρακτηριστικό της αλληλεπίδρασης, αφού, η «κατανάλωση»-χρήση τουριστικών και άλλων υπηρεσιών συμβάλλει αφ' ενός στην προσέλκυση επενδύσεων και αύξηση της απασχόλησης και αφ' ετέρου, σ' ένα βαθμό, στην ενίσχυση της εξωστρέφειας της περιοχής. Με βάση αυτά τα δεδομένα και σύμφωνα με τα στοιχεία της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής που έχει προηγηθεί, είναι εμφανής η σκοπιμότητα και η σημασία της διαχείρισης της «ελκυστικότητας» μιας περιοχής, ως κρίσιμου παράγοντα για την ανάπτυξη της.

Η αναπτυξιακή διαδικασία προβλέπει την αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος και τη διαμόρφωση ενός ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, τα οποία μπορούν και πρέπει να συνεργάζονται αρμονικά. Στο πλαίσιο αυτό, ο σχεδιασμός του τοπικού προγράμματος θα πρέπει να είναι το κατάλληλο μίγμα δράσεων και παρεμβάσεων που θα ενοποιήσει αυτές τις έννοιες και θα αμβλύνει τα τυχόν «αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα».

Όπως έχει προκύψει από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, αλλά και από τη SWOT Ανάλυση, η περιοχή παρέμβασης έχει την «τύχη», να είναι σχετικά ανεπηρέαστη από βαριές ανθρώπινες παρεμβάσεις. Η Λέσβος είναι ένα νησί με εξαιρετική ομορφιά, που βασίζεται στο συνδυασμό της πλούσιας βιοποικιλότητας τους και της σπάνιας ποικιλίας στη γεωμορφολογία τους, χαρακτηριστικά που προσδίδουν στην περιοχή μοναδικό χαρακτήρα. Στην περιοχή σημειώνεται σχετικά σημαντική αγροτική και αλιευτική παραγωγή. Επίσης είναι δεδομένη η ανάγκη αλλά και δυνατότητα σύνδεσης της πρωτογενούς παραγωγής με τον δευτερογενή τομέα και ιδιαίτερα τη μεταποίηση, τόσο για την παραγωγή εισροών προς την μεταποίηση, όσο και για την επεξεργασία της πρωτογενούς παραγωγής. Ωστόσο, η μεταποιητική δραστηριότητα είναι αδύναμη σε σχέση με τις δυνατότητες που υπάρχουν, με τάσεις μείωσης, που κινδυνεύουν να οδηγήσουν σε πλήρη αποδυνάμωση λόγω της εκρηκτικής μείωσης των ΠΑΓΙΩΝ

ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ, που παρατηρείται στην υφιστάμενη κατάσταση κατά την τελευταία πενταετία αναφοράς (-38% μεσοσταθμικά). Επιπρόσθετα, λόγω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, αλλά και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, σταδιακά η αγροτική και αλιευτική δραστηριότητα θα αντιμετωπίσουν στο μέλλον έντονα προβλήματα με τη μείωση έως και εξάλειψη των επιδοτήσεων-ενισχύσεων, σε συνδυασμό με την ένταση του ανταγωνισμού σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και την τάση εντατικοποίησης της παραγωγής την οποία δεν είναι εφικτό να ακολουθήσει στον ίδιο βαθμό μια περιοχή όπως η Λέσβος.

Ως εκ τούτου, για την αναστροφή αυτής της κατάστασης και τη δημιουργία τάσεων διεύρυνσης-αύξησης της παραγωγικής βάσης της περιοχής, απαιτείται η προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων και ικανού κατρητισμένου σε σύγχρονες μεθόδους εργατικού και στελεχιακού δυναμικού για ανάληψη ανταγωνιστικών παραγωγικών δραστηριοτήτων σε όλη τη Λέσβο, ανάλογα με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει καθένα από αυτά σε παραγωγικούς συντελεστές (περιβάλλον, πρώτες ύλες κλπ). Το μέγεθος, ο όγκος αλλά και το είδος των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε κάθε επιμέρους ενότητα συνδέεται σε πρώτη φάση με τις ανάγκες και δυνατότητες κάλυψης της εσωτερικής ζήτησης και στη συνέχεια με την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών που θα απευθύνονται και θα διατίθενται εκτός της περιοχής, συνδυάζοντας έτσι την παραγωγική δραστηριότητα με την εξωστρέφεια. Σύμφωνα με την εξειδίκευση του Περιεχομένου του Τοπικού προγράμματος, όπως αυτή παρουσιάζεται στο επόμενο κεφάλαιο, με την ανάπτυξη των δράσεων σχεδιάζεται να ενισχυθούν χαρακτηριστικά όπως η προσβασιμότητα, αξιοποίηση και προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, μέσω της δημιουργίας δικτύου θαλάσσιων πάρκων. Πρόκειται για την αξιοποίηση μικρών υποδομών με στόχο την ανάδειξη της ελκυστικότητας και τη δημιουργία νέων «πυρήνων» γύρω από τους οποίους θα επικεντρωθούν οι παρεμβάσεις, με οριζόντια διάχυση σε όλες τις δράσεις του προγράμματος.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι στρατηγικοί στόχοι έχουν κοινά ή αλληλοσυνδεόμενα χαρακτηριστικά, δεδομένου ότι για να είναι ελκυστική μια μικρή περιοχή, αναγκαία προϋπόθεση είναι να έχουν γίνει γνωστά τα θετικά χαρακτηριστικά της στο εξωτερικό της περιβάλλον. Η παράμετρος αυτή είναι ένα είδος ή μια περίπτωση εξωστρέφειας, στην οποία όμως δεν εξαντλείται η έννοια του όρου. **Υπό τον όρο 'εξωστρέφεια', ως ένας από τους στρατηγικούς στόχους, νοείται η παραγωγή και διάθεση προσαρμοσμένων προϊόντων και η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών σε αγορές υπερτοπικές, είτε εθνικές, είτε του εξωτερικού.** Παράλληλα όμως, στην περίπτωση της νησιωτικής περιοχής, ως εξωστρέφεια μπορεί να θεωρηθεί και η λειτουργική και παραγωγική διασύνδεση του συνόλου των μικρό-περιοχών που την αποτελούν, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα τους, έτσι ώστε καθ' ένα από αυτά να μη λειτουργεί σε όρους «κλειστής οικονομίας».

Ο στόχος της εξωστρέφειας, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τον εθνικό και διεθνή χώρο, θεωρείται ιδιαίτερης σημασίας για την ανάπτυξη της περιοχής. **Η σύγκλιση περιοχών** που έχουν τουριστικό ενδιαφέρον και σημαντική παράδοση, με περιοχές που δεν έχουν αξιοποιήσει το τουριστικό ενδιαφέρον, αποτελεί προτεραιότητα του σχεδίου, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της αγοράς της ευρύτερης περιοχής, τη διάρθρωση της παραγωγικής της βάσης και τον νησιωτικό της χαρακτήρα.

Σύμφωνα με την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και την SWOT ανάλυση, διαπιστώνεται ότι ορισμένα βασικά γεωργικά προϊόντα, είναι "υπερ-τοπικής" εμβέλειας, τα οποία όμως αντιμετωπίζουν ή θα αντιμετωπίσουν στο μέλλον προβλήματα διάθεσης, λόγω εθνικού και διεθνούς ανταγωνισμού - ελαιόλαδο – τυροκομικά προϊόντα, κρασί, σε συνδυασμό με το υπάρχον σύστημα τυποποίησης και διάθεσης. Όλος ο άλλος όγκος γεωργικής και αλιευτικής παραγωγής και των μεταποιημένων προϊόντων είναι τοπικής εμβέλειας, και υφίστανται ήδη έντονο και στο μέλλον ακόμη εντονότερο ανταγωνισμό από άλλα ομοειδή ή υποκατάστατα, τα οποία εισρέουν στην Περιφέρεια. Επιπλέον, όσον αφορά στον τομέα της παροχής υπηρεσιών, όλες οι δραστηριότητες είναι κατά κύριο λόγο τοπικής εμβέλειας, ενώ δέχονται και έντονο ανταγωνισμό κυρίως από την Αθήνα. Ακόμα και ο τουρισμός χάνει τη δυναμική του ως εξωστρεφής κλάδος δημιουργίας πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων, λόγω της τάσης μείωσης της ζήτησης και αποδυνάμωσης του παραθεριστικού τουρισμού αλλοδαπών ή ημεδαπών. Ως εκ τούτου, είναι εμφανές το πρόβλημα της περιοχής σε ό,τι αφορά στη συρρίκνωση της παραγωγικής-οικονομικής βάσης, λόγω του χαμηλού βαθμού εξωστρέφειας της οικονομίας της, με κίνδυνο επιδείνωσης αυτής της κατάστασης με την ένταση του ανταγωνισμού.

Για την αναστροφή αυτής της κατάστασης και την αύξηση της εξωστρέφειας της περιοχής, οι στόχοι προσανατολίζονται προς την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας με την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στον παραγωγικό εξοπλισμό και στις λοιπές λειτουργίες των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης της ψηφιακής τεχνολογίας. Επίσης, η αναστροφή των επιπτώσεων της εσωστρέφειας εξυπηρετείται από την ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης, η οποία στηρίζεται στην προστασία και αξιοποίηση των ιδιαίτερων και πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής. Στόχος είναι η παροχή υψηλού επιπέδου τουριστικών υπηρεσιών, με

παράλληλη αποτελεσματική προβολή του τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος στο εσωτερικό της Χώρας και στο εξωτερικό. Η τουριστική δραστηριότητα στη Λέσβο σε ό,τι αφορά το ζήτημα της προσφοράς τουριστικών καταλυμάτων, παραμένει ποσοτικά σταθερή ή και μειούμενη, με εξαίρεση τάσεις σχετικά μικρής αύξησης στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Μήθυμνας, Πέτρας, Λουτρόπολης Θερμής, όπου έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές επενδύσεις την δεκαετία προ της οικονομικής κρίσης. Αίτιο και αιτιατό αυτής της κατάστασης είναι η σταδιακή μείωση των αφίξεων, αλλά και των διανυκτερεύσεων, με αποτέλεσμα να πλήττεται ακόμη περισσότερο η τουριστική δραστηριότητα της περιοχής και να δημιουργούνται τάσεις ανάσχεσης της επενδυτικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας έναντι των ευρύτερων γεωγραφικών ενοτήτων στις οποίες ανήκει η περιοχή.

Εάν συνυπολογισθεί η πρόσφατη έκτακτη κρίση του Προσφυγικού- Μεταναστευτικού ζητήματος με τη Λέσβο να εισπράττει ως αποτέλεσμα της θετικής ανθρωπιστικής ανταπόκρισής της σε μια μείζονος έντασης ανθρωπιστική κρίση την πλήρη ουσιαστικά απαξίωση του τουριστικού προϊόντος της και την απομείωση της εικόνας της ως τουριστικός προορισμός (με πτώση άνω του 65% στις αφίξεις το καλοκαίρι 2016), προφανώς και δημιουργεί ένα νέο περιβάλλον και σοβαρό προβληματισμό στην διαμόρφωση της Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής.

Στην παρούσα συγκυρία, η ανάπτυξη του Νομού έχει τη δυνατότητα να δώσει ιδιαίτερο βάρος στον Εναλλακτικό Τουρισμό, ο οποίος παρουσιάζει αξιόλογο δυναμισμό. Θα ήταν ωστόσο λάθος η προσπάθεια ενίσχυσης της αναπτυξιακής διαδικασίας να επικεντρωθεί σε αυτό και μόνο τον τομέα. Το αναπτυξιακό αποτέλεσμα θα είναι μακροπρόθεσμα υψηλότερο αν σε αυτήν ακριβώς τη συγκυρία δοθεί προτεραιότητα στην παράλληλη ενίσχυση των αδύνατων κρίκων του τοπικού οικονομικού σχηματισμού, όπως είναι και ο κλάδος της αλιευτικής δραστηριότητας και στο συσχετισμό τους με το προϊόν των τουριστικών υπηρεσιών, δημιουργώντας έτσι ένα νέο ολοκληρωμένο προϊόν λιγότερο ευάλωτο σε συνθήκες κρίσης και την μεταβλητότητα των αγορών.

Αναμφισβήτητο, η αδέσμευτη ατομική πρωτοβουλία και ο θεσμός της ελεύθερης αγοράς είναι εξαιρετικά αποτελεσματικοί μηχανισμοί στις περιπτώσεις που το ζητούμενο είναι η εκμετάλλευση των ευκαιριών πραγματοποίησης ιδιωτικού κέρδους. Σε πολλές περιπτώσεις όμως, είναι δύσκολο να επιτευχθεί παράλληλα η προστασία των κοινωνικών πόρων, ανθρωπίνων ή φυσικών. Η εμπειρία δείχνει ότι, σε όσες περιοχές η τουριστική ανάπτυξη αφέθηκε στις δυνάμεις της αγοράς και μόνο, το αποτέλεσμα, από κοινωνική σκοπιά, υπήρξε αμφιλεγόμενο. Τάσεις προς την ίδια κατεύθυνση παρατηρούνται και στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης.

Ο μαζικός τουρισμός έχει ανακαλύψει την Λέσβο, ή και αντίστροφα, και ως προς αυτή τη δραστηριότητα σημειώνεται μία πορεία που θα μπορούσε έως πρόσφατα να χαρακτηριστεί ανοδική, αλλά σίγουρα όχι χωρίς διακυμάνσεις και σαφώς ευάλωτη στις διάφορες συγκυρίες. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί η πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση των διεθνών αγορών και του τραπεζικού τομέα το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα. Η διαφοροποίηση της κατεύθυνσης του τουριστικού τομέα και όχι μόνο αλλά και μέσω της αλληλοτροφοδότησης των τομέων και των παρεχόμενων υποδομών και υπηρεσιών, προβάλλει πλέον επιτακτική προκειμένου να διαμορφωθεί ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης συνολικά για τη Λέσβο. Στόχος ειδικότερα της αναπτυξιακής προσπάθειας στον χώρο του Τουρισμού πρέπει να είναι η προστασία των φυσικών και ιστορικών πόρων, γεγονός που σημαίνει προστασία του περιβάλλοντος, της τοπικής ιστορίας, της παράδοσης, του πολιτισμού, της θάλασσας, και πάνω από όλα με προσεκτική χρήση επί της φέρουσας ικανότητας που αποτελούν τον συνδυασμό των νησιών. Πρέπει να διαμορφωθεί ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης - τουλάχιστον να διαφανεί με πρακτικές εφαρμογές- και ειδικότερα για το τουριστικό προϊόν θα πρέπει να είναι δημιούργημα της φυσιογνωμίας της περιοχής και όχι αντίγραφο της αγοράς του τουρισμού, η οποία βασίζεται σε συγκυριακές εξωγενείς συνθήκες και απαιτήσεις. Ασφαλώς, η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού απαιτεί συστηματική, ισορροπημένη και εκτεταμένη παρέμβαση της τοπικής και της κεντρικής διοίκησης. Επιπλέον, απαιτεί τη δημιουργία δικτύων συνεργασίας ανάμεσα στους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, ανάμεσα στους διάφορους κλάδους δραστηριότητας, ανάμεσα στην πόλη και το χωριό, και με μικροοικονομικούς όρους

Ο προσεκτικός σχεδιασμός, έχει την *δυνατότητα να ωθήσει την αναπτυξιακή διαδικασία*. Η ύπαρξη δυνατότητας βέβαια, δεν εξασφαλίζει την αυτόματη κινητοποίηση των δυνάμεων της αγοράς, ειδικά όταν δεν έχει επιτευχθεί, στον βαθμό που απαιτείται, η κρίσιμη μάζα της ανάλογης επιχειρηματικότητας. Θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι στην περιοχή, όπως άλλωστε και στις περισσότερες τουριστικές περιοχές της χώρας, υπάρχει ανάγκη να ενισχυθεί η περιβάλλουσα αίσθηση που θα επέτρεπε την αξιοποίηση των αναφερόμενων ευκαιριών στο τομέα του εναλλακτικού τουρισμού. Ένα από τα βασικά στοιχεία της πραγματικής οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης του συνόλου των μικρών νησιωτικών κοινοτήτων με την ευρύτερη ανεπτυγμένη περιοχή, είναι η κατανομή του παραγόμενου Ακαθάριστου Προϊόντος και του Εισοδήματος στο σύνολο του τοπικού πληθυσμού, κατ' αναλογία των διατιθέμενων από τον καθένα παραγωγικών συντελεστών, που είναι κατά κύριο λόγο η εργασία και το κεφάλαιο. Με αυτό ως δεδομένο, για την ανάπτυξη μιας περιοχής και όχι μόνο για την οικονομική της μεγέθυνση, απαιτείται, αφ' ενός η

δημιουργία και εξασφάλιση των προϋποθέσεων πρόσβασης όλων των πολιτών της στην παραγωγική διαδικασία, αφ' ετέρου η εφαρμογή κανόνων δίκαιης και ισόμετρης κατανομής του παραγόμενου πλούτου. Στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης, από την αποτύπωση της παρούσας κατάστασης και την SWOT ανάλυση, αλλά ιδιαίτερα από την καταγραφή των απόψεων των κατοίκων, διαπιστώνεται ότι για σειρά ετών υφίστανται, πέρα από τις έντονες διαπεριφερειακές ανισότητες, και αναπτυξιακές ανισότητες στο εσωτερικό των νησιών. Πρόκειται για ανισότητες, είτε μεταξύ των Δημοτικών Διαμερισμάτων από τα οποία αποτελούνται, είτε μεταξύ αγροτικών περιοχών, που βρίσκονται σε απόσταση από τα σημεία συσσώρευσης δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα τουριστικών.

Οι ανισότητες αυτές αφορούν τόσο σε οικονομικά μεγέθη, όσο και σε δημογραφικά, κοινωνικά, όπως πληθυσμιακές συγκεντρώσεις, ηλικιακή διάρθρωση, κατάσταση απασχόλησης και ανεργίας. Αποτέλεσμα αυτών των ανισοτήτων, πέραν των σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων που δημιουργούν, με διαφαινόμενο τον κίνδυνο άμβλυνσης της συνοχής του κοινωνικό-οικονομικού ιστού, έως και αποδιάρθρωσής του, είναι και η καθυστέρηση της οικονομικής μεγέθυνσης του συνόλου του νομού της Λέσβου. Κύριος λόγος είναι η ύπαρξη παραγωγικών συντελεστών και κυρίως εργατικού δυναμικού σε αργία ή υποαπασχόληση, με συνέπεια τα χαμηλά εισοδήματα και την αδυναμία δημιουργίας πλούτου, φαινόμενο που οφείλεται τόσο στη μείωση του άμεσα παραγόμενου προϊόντος, όσο και στη μη δημιουργία πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων. Η ανάσχεση των ανισοτήτων, είτε τοπικά, είτε ευρύτερα, εξυπηρετείται από την ενίσχυση της αιεφόρου ανάπτυξης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, με εξειδίκευση σε δράσεις που επικεντρώνονται στις περιοχές χαμηλής ανάπτυξης, όπου σήμερα υφίστανται αναξιοποίητοι φυσικοί, ανθρωπίνι και πολιτισμικοί πόροι και υπάρχει έλλειμμα βασικών τεχνικών και κοινωνικών υποδομών. Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική, είναι ίσως η μοναδική λύση στην έννοια της άρσης των ανισοτήτων, διότι μόνο αυτή λαμβάνει υπόψη την ανελκτική προσέγγιση, εξειδίκευση και επικέντρωση δράσεων και παρεμβάσεων σε τοπικό επίπεδο. Λαμβάνοντας υπόψη και τις προγραμματιζόμενες, σε μεγάλη κλίμακα, παρεμβάσεις των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για τις Υποδομές, την Αγροτική Ανάπτυξη την Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, Ψηφιακή Σύγκλιση, Έξυπνη εξειδίκευση κ.α. οι οποίες προγραμματίζονται να υλοποιηθούν στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, η εξειδίκευση του ανωτέρω στόχου θα αποτυπωθεί με αντίστοιχη εστίαση των σχετικών παρεμβάσεων, μέσω των δράσεων που θα υλοποιηθούν σε συμπληρωματικό επίπεδο.

1.3 ΣΥΝΟΨΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όσον αφορά τον πληθυσμό, ομάδα στόχου του σχεδίου του Τοπικού προγράμματος είναι ο ευαίσθητος (στην εποχή της εθνικής κρίσης) κορμός της πολύ μικρής επιχειρηματικότητας που καλύπτει την ανάγκη για διεύρυνση της απασχόλησης εφόσον στη Λέσβο οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν τον πυρήνα της τοπικής οικονομίας και κατά συνέπεια της κοινωνικής συνοχής. Οι μικρές-Πολύ μικρές Επιχειρήσεις διαμορφώνουν πλέον την ομάδα στόχου του Τοπικού Προγράμματος και παρότι δύναται να υπάρξουν και μεγαλύτερες επιχειρηματικές ιδέες που θα μπορούσαν να ενισχυθούν λόγω της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του CLLD/LEADER, και της πολυταμειακής προσέγγισης του έχουν μικρότερη χρηματοδοτική ικανότητα λόγω της συρρίκνωσης της ρευστότητας και του ΑΕΠ, με αποτέλεσμα να αναμένεται μικρότερη συνολική αξία επένδυσης πολλαπλασιάζοντας όμως την προστιθέμενη αξία του κάθε ευρώ επένδυσης.

Τα ανησυχητικά ευρήματα της υφιστάμενης κατάστασης δείχνουν με σαφήνεια ότι η πλέον κρίσιμη κατηγορία είναι των Νέων για να επιτευχθεί ανάσχεση της φυγής τους από τον τόπο, δίνοντας κίνητρα με υψηλότερη ένταση ενίσχυσης στους νέους, αλλά και γενικότερα των κατοίκων των αγροτικών και αλιευτικών περιοχών στην περιφέρεια της περιοχής οι οποίοι αντιμετωπίζουν ελάχιστες πλέον οικονομικές και κοινωνικές επιλογές για την παραμονή τους στην περιφέρεια της νησιωτικής υπαίθρου και για την επαγγελματική – επιχειρηματική δραστηριοποίηση τους με τέτοιο τρόπο ώστε να βελτιώνεται το εισόδημά τους και να διασφαλίζουν μια καλή ποιότητα ζωής. Οι συνέπειες για την Τοπική Κοινωνία είναι σαφώς εξαιρετικά αρνητικές εάν δεν δοθούν κατάλληλα κίνητρα, ειδικότερα για τον ποιοτικό εκσυγχρονισμό των πολύ μικρών επιχειρήσεων σε κλάδους που επηρεάζονται από την εποχικότητα όπως ο Τουρισμός που έχει ως συνέπεια συνολικά επίδραση στις οικονομικές δραστηριότητες της Λέσβου, ή από συνθήκες έκτακτες που στην περίπτωση του Τοπικού Προγράμματος φαίνονται σαφώς από την αποτύπωση των δεικτών λόγω της έκτακτης κρίσης του Προσφυγικού-Μεταναστευτικού και της εκτεταμένης επίδρασης του στην κοινωνικό-οικονομική ζωή της Λέσβου. Ειδικότερα οι συνθήκες που διαμορφώνονται σήμερα δείχνουν τάση μακροπρόθεσμης επίδρασης. Οι στόχοι-θεματικές κατευθύνσεις που αναλύθηκαν παραπάνω συσχετίζονται με δράσεις για την επίτευξη μετρήσιμων αποτελεσμάτων από την εφαρμογή του προγράμματος στην περιοχή στις παρακάτω ενότητες, όπως αυτές εκφράζονται μέσω των δράσεων του Τοπικού Προγράμματος.

Οι επιμέρους Δράσεις βασίζονται στην αντίληψη ότι:

α. προσδιορίζονται από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, β. εξειδικεύονται από εσωτερικές και εξωτερικές συνθήκες μέσω της SWOT ανάλυσης γ. διαμορφώνονται βάση στόχων και Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική δ. προκύπτουν από εντατική διαβούλευση με τον τοπικό πληθυσμό λαμβάνοντας υπόψη προτάσεις και ιδέες από το πεδίο, ε. συσχετίζονται με ενέργειες που συνδέονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και αναπτύσσονται μεταξύ τους βαθμοί εξάρτησης και αλληλεπίδρασης, στ. ποσοτικοποιούνται με μετρήσιμες εκροές, χρηματοδοτικούς πόρους και αποτελέσματα

Με τον σχεδιασμό του Τοπικού προγράμματος CLLD/LEADER, τίθεται η βάση ώστε η πιλοτική διάσταση των δράσεων να δημιουργεί την τάση που θα μπορούσε να δώσει ώθηση για την υλοποίηση ενός πιο νεωτεριστικού, δυναμικού, φιλόδοξου και αποτελεσματικού αναπτυξιακού μοντέλου, που θα έχει στο κέντρο του τον άνθρωπο την μέριμνα για τη φύση και την ανάδειξη του Πολιτισμού, τα συστατικά που συνθέτουν την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΥΠΑΙΘΡΟ, την Λέσβο στην οποία αξίζει να ζει κανείς και μάλιστα με δυνατότητες για με μια διαφορετική φιλόδοξη προσέγγιση στην προσωπική βελτίωση του κάθε κατοίκου και του συνόλου της κοινωνίας.

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική είναι Φιλόδοξη και απαιτεί ισχυρή δέσμευση για την υλοποίηση της. Η διαχρονική παρουσία της φιλοσοφίας LEADER, στη Λέσβο και τα ορατά αποτελέσματα και η εμπιστοσύνη της τοπικής κοινωνίας που στηρίζει τον σχεδιασμό είναι η πρώτη ένδειξη της αναμενόμενης επιτυχίας του προγράμματος.

2 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ

Τα κριτήρια επιλεξιμότητας πράξεων έχουν στόχο να διασφαλίσουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις που προβλέπονται στο κανονιστικό πλαίσιο, στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 και στην πρόσκληση.

Στο πλαίσιο αυτό, και για όλες τις προκηρυσσόμενες δράσεις / υποδράσεις τα κριτήρια επιλεξιμότητας αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα.

[ΠΡΟΣΟΧΗ! Όσοι υποψήφιοι δεν πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας ή όσοι δεν προσκομίσουν κάποιο ή όλα τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την απόδειξη των εν λόγω κριτηρίων, αποκλείονται από την περαιτέρω διαδικασία]

2.1 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΘΕΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αίτηση στήριξης θα πρέπει να πληροί τα κριτήρια επιλεξιμότητας, εκτός αυτών που δε δύναται να εφαρμοστούν (δεν σχετίζονται με την προτεινόμενη πράξη - Δ/Α, "δεν αφορά"), διαφορετικά απορρίπτεται.

Για την ολοκλήρωση του ελέγχου επιλεξιμότητας, δύναται να ζητηθούν συμπληρωματικά ή διευκρινιστικά στοιχεία από το δικαιούχο, όπως αναφέρεται στην πρόσκληση, τα οποία πρέπει να υποβληθούν εντός συγκεκριμένης προθεσμίας. Σημειώνεται ότι: Συμπληρωματικά στοιχεία είναι αυτά τα οποία, ενώ προβλέπονται στην πρόσκληση, δεν υποβλήθηκαν λόγω παράλειψης του δυνητικού δικαιούχου και εκδόθηκαν πριν την υποβολή της αίτησης στήριξης. Οι διευκρινίσεις είναι στοιχεία που ζητούνται με σκοπό την αποσαφήνιση των υποβληθέντων στοιχείων και την καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου της αίτησης στήριξης.

2.2 ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ / ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

	Περιγραφή κριτηρίου	ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ			Δικαιολογητικά Τεκμηρίωσης
		ΝΑΙ	ΟΧΙ	Δ/Α	
1	Εμπρόθεσμη ηλεκτρονική υποβολή της αίτησης και αποστολή του αποδεικτικού κατάθεσης και του επισυναπτόμενου υλικού στην ΟΤΔ στην προθεσμία που ορίζεται από την προκήρυξη.				αρ. αρ. πρωτ. ΟΤΔ
2	Η πρόταση συνοδεύεται από μελέτη βιωσιμότητας.				Μελέτη Βιωσιμότητας
3	Η πρόταση συνοδεύεται από αναλυτικό προϋπολογισμό εργασιών σύμφωνα με τα οριζόμενα στο υπόδειγμα του αίτησης στήριξης.				Αίτηση στήριξης
4	Αποδεικνύεται η κατοχή ή η χρήση του ακινήτου, στο οποίο προβλέπεται η υλοποίηση της πρότασης.				Αποδεικτικά κατοχής χρήσης ανάλογα με την περίπτωση

	Περιγραφή κριτηρίου	ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ			Δικαιολογητικά Τεκμηρίωσης
		ΝΑΙ	ΟΧΙ	Δ/Α	
5	Η πρόταση είναι σύμφωνη με την περιγραφή, τους όρους και περιορισμούς της προκηρυσσόμενης υποδράσης. Μεταξύ άλλων θα πρέπει ο συνολικός προτεινόμενος προϋπολογισμός της πρότασης να μην υπερβαίνει το όριο που καθορίζεται στο ΠΑΑ. Ειδικότερα μέγιστος προϋπολογισμός πράξεων και επιλέξιμος προϋπολογισμός 600.000€, σε περίπτωση μη άυλων πράξεων και 100.000€ σε περίπτωση άυλων πράξεων. Σε περίπτωση χρήσης του Καν 1407/2013 από τον δικαιούχο, η ενίσχυση δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 200.000€ Δημόσια Δαπάνη και τις 100.000€ για δραστηριότητα οδικών εμπορευματικών μεταφορών για λογαριασμό τρίτων, συναθροίζοντας και τυχόν ενισχύσεις που έχουν ληφθεί ή θα ληφθούν, από άλλες μέτρα από το καθεστώς de minimis, σε οποιαδήποτε περίοδο τριών οικονομικών ετών(τρέχον έτος και δύο προηγούμενα) σε επίπεδο ενιαίας επιχείρησης.				Αίτηση στήριξης και πρόσκληση
6	Η πρόταση αφορά στην περιοχή εφαρμογής ή υλοποιείται εντός της περιοχής εφαρμογής της προκηρυσσόμενης υπο-δράσης του τοπικού προγράμματος				Αίτηση στήριξης, τοπογραφικό διάγραμμα (αν απαιτείται), αποδεικτικά κατοχής - χρήσης
7	α) δεν έχει υπάρξει προηγούμενη ενίσχυση του ίδιου φυσικού αντικείμενου από αναπτυξιακά προγράμματα, ή β) στην περίπτωση προηγούμενης ενίσχυσης για το ίδιο φυσικό αντικείμενο έχει παρέλθει κατά τη στιγμή υποβολής της αίτησης πενταετία από την απόφαση αποπληρωμής του.				Αίτηση στήριξης, Υπεύθυνη δήλωση
8	Η πρόταση δεν έχει ενταχθεί / οριστικά υπαχθεί σε άλλο πρόγραμμα για το ίδιο φυσικό αντικείμενο.				Αίτηση στήριξης, Υπεύθυνη δήλωση
9	Η πρόταση (είτε εκσυγχρονισμού είτε ιδρύσεως) αφορά ολοκληρωμένο και λειτουργικό φυσικό αντικείμενο.				Αίτηση στήριξης
10	Στην πρόταση δε δηλώνονται ψευδή και αναληθή στοιχεία.				Υπεύθυνη δήλωση
11	Για υφιστάμενες επιχειρήσεις: να εξασφαλίζεται η νόμιμη λειτουργία τους κατά την αίτηση.				Άδεια λειτουργίας, σήμα ΕΟΤ (για καταλλύματα)
12	Η μορφή του υποψήφιου είναι σύμφωνη με τα προβλεπόμενα στην ΥΑ 1337/2022, όπως ισχύει κάθε φορά, και στη σχετική πρόσκληση.				Αίτηση στήριξης
13	Στον υποψήφιο μέχρι και το χρόνο υποβολής της πρότασης δεν έχουν επιβληθεί διοικητικές κυρώσεις για παραβίαση Κοινοτικών Κανονισμών ή Εθνικής Νομοθεσίας σε σχέση με την υλοποίηση έργων.				Υπεύθυνη δήλωση

	Περιγραφή κριτηρίου	ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ			Δικαιολογητικά Τεκμηρίωσης
		ΝΑΙ	ΟΧΙ	Δ/Α	
14	Στην περίπτωση που ο δικαιούχος είναι Δημόσιος Υπάλληλος ή εργαζόμενος σε ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ, διαθέτει σχετική άδεια από αρμόδιο Υπηρεσιακό Συμβούλιο ή δεν κωλύεται από διατάξεις του καταστατικού της ΝΠΔ. Το κριτήριο δεν εξετάζεται στην περίπτωση Συνεταιρισμών.				Ε1, Υπεύθυνη δήλωση, Άδεια αρμόδιου οργάνου, Καταστατικό σχετικού οργανισμού
15	Ο υποψήφιος έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του κατά την υποβολή της πρότασης. Στην περίπτωση προσωπικών εταιρειών, ο περιορισμός ισχύει για όλα τα μέλη τους. Ο περιορισμός δεν ισχύει για τις Ανώνυμες εταιρίες, τις Εταιρίες Περιορισμένης Ευθύνης, ΙΚΕ και τους Συνεταιρισμούς.				Αντίγραφο ταυτότητας ή διαβατηρίου
16	Για φυσικά πρόσωπα διασφαλίζεται ότι δεν υπάρχει θέμα πτώχευσης.				Υπεύθυνη Δήλωση στην αίτηση στήριξης. Βεβαίωση από αρμόδια Διοικητική ή Δικαστική αρχή κατά την ένταξη.
17	Για νομικά πρόσωπα διασφαλίζεται ότι δεν υπάρχει θέμα λύσης, εκκαθάρισης ή πτώχευσης.				Υπεύθυνη Δήλωση στην αίτηση στήριξης. Βεβαίωση από αρμόδια Διοικητική ή Δικαστική αρχή κατά την ένταξη.
18	Δεν έχουν υποβληθεί περισσότερες από μία αιτήσεις στήριξης ανά ΑΦΜ ανά υποδράση στα πλαίσια της ίδιας πρόσκλησης ανά ΤΠ για όλη την περίοδο 2014-2020. Επιτρέπεται η κατάθεση πέραν της μιας αίτησης στήριξης, ανά ΑΦΜ για διαφορετικές Υποδράσεις, στην ίδια πρόσκληση ή μεταγενέστερη πρόσκληση του ίδιου ΤΠΑ.				Υπεύθυνη δήλωση, αρχείο ΟΤΔ, με μονογραφή του Συντονιστή στην πρώτη σελίδα της αίτησης.
19	Ο υποψήφιος δεν είναι (ή και δεν ήταν κατά την 1η δημοσίευση της πρόσκλησης), μέλος του Υπηρεσιακού Πυρήνα της ΟΤΔ, στέλεχος του φορέα (εταιρικό σχήμα) που έχει συστήσει την ΟΤΔ, εκπρόσωπος φορέων στην Επιτροπή Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ) και στο Διοικητικό Συμβούλιο του φορέα (εταιρικό σχήμα) που έχει συστήσει την ΟΤΔ. <u>Ο υποψήφιος δεν είναι Νομικό πρόσωπο, στο οποίο μετέχει ως εταίρος, εκπρόσωπος φορέα που συμμετέχει στην ΕΔΠ ή/και στο Διοικητικό Συμβούλιο του φορέα (εταιρικό σχήμα) που έχει συστήσει την ΟΤΔ.</u>				Υπεύθυνη δήλωση, μονογραφή του Συντονιστή στην πρώτη σελίδα της αίτησης.
20	Ο υποψήφιος δεν αποτελεί εξωχώρια / υπεράκτια εταιρεία.				Υπεύθυνη δήλωση.
21	Ο υποψήφιος αποδεικνύει την ύπαρξη ίδιας συμμετοχής σύμφωνα με το χρηματοδοτικό σχήμα.				Σχετική Βεβαίωση Τράπεζας ή Υπεύθυνη δήλωση.
22	Δεν έχουν επιβληθεί στον δικαιούχο πρόστιμα τα οποία έχουν αποκτήσει τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ, για παραβάσεις εργατικής νομοθεσίας και ειδικότερα για: Παράβαση «υψηλής» ή «πολύ υψηλής» σοβαρότητας (3 πρόστιμα/ 3 έλεγχοι) ή Αδήλωτη εργασία (2 πρόστιμα/ 2 έλεγχοι).				Υπεύθυνη δήλωση.

	Περιγραφή κριτηρίου	ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ			Δικαιολογητικά Τεκμηρίωσης
		ΝΑΙ	ΟΧΙ	Δ/Α	
23	Δεν εκκρεμεί για τον δικαιούχο εντολή ανάκτησης εκδοθείσα βάσει προηγούμενης απόφασης της Επιτροπής ή του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ).				Υπεύθυνη δήλωση και φορολογική ενημερότητα ή βεβαίωση οφειλών από την οποία να προκύπτει ότι δεν εκκρεμεί οφειλή από ανάκτηση προηγούμενων ενισχύσεων.
24	Υπάρχουν ή πρόκειται να δημιουργηθούν υποδομές διευκόλυνσης πρόσβασης των ΑΜΕΑ				Κατά περίπτωση (ανάλογα με το είδος της επένδυσης).
25	Το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης της προτεινόμενης πράξης εμπίπτει στην οριζόμενη στην πρόσκληση περίοδο επιλεξιμότητας και η πράξη δύναται να υλοποιηθεί εντός της περιόδου αυτής.				Βάση της ρεαλιστικότητας του προτεινόμενου χρονοδιαγράμματος.
26	Πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις του Καν. Ε.Ε. 1407/2013				Εξετάζεται κατά περίπτωση. Αίτηση ΥΔ και δικαιολογητικά
27	Πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 65, παρ. 6 του Καν. 1303/2013.				Εξετάζεται κατά περίπτωση. Αίτηση ΥΔ και δικαιολογητικά
28	Ο δικαιούχος τηρεί τη νομοθεσία περί υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων και πρόληψης επαγγελματικού κινδύνου.				Υπεύθυνη δήλωση
29	Το φυσικό αντικείμενο της προτεινόμενης πράξης δεν έχει περαιωθεί μέχρι την ημερομηνία υποβολής της αίτησης στήριξης σύμφωνα με τον Καν. 1303/2013, άρθρο 65, παρ. 6				Αίτηση και Υπεύθυνη δήλωση

2.3 ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΞΕΩΝ

Κριτήριο 1:

Μετά την ηλεκτρονική υποβολή, οι δυνητικοί δικαιούχοι οφείλουν, εντός προθεσμίας που καθορίζεται στην πρόσκληση και δεν μπορεί να υπερβαίνει τις δέκα (10) ημέρες, να αποστείλουν στην ΟΤΔ αποδεικτικό κατάθεσης της αίτησης στήριξης, όπως παράγεται από το ΠΣΚΕ μαζί με φυσικό φάκελο ο οποίος θα περιέχει:

1. Την αίτηση στήριξης, έτσι όπως υποβλήθηκε και τυπώθηκε από το ΠΣΚΕ.
2. Όλα τα δικαιολογητικά που δύναται να εκπληρώνουν τα κριτήρια επιλεξιμότητας και επιλογής, όπως αυτά τίθενται στις προσκλήσεις των ΟΤΔ.

Εξετάζεται εάν η Αίτηση Στήριξης και το Παράρτημα αυτής **έχουν συνταχθεί σύμφωνα με το υπόδειγμα της Πρόσκλησης** (αν χρησιμοποιήθηκαν τα τυποποιημένα έντυπα), και η τυπική πληρότητα της αίτησης στήριξης.

Κριτήριο 2:

Εξετάζεται η ορθότητα, πληρότητα και ρεαλιστικότητα της Μελέτης Βιωσιμότητας, μέσω της οποίας, μεταξύ των άλλων, θα ελέγχεται και η εκπλήρωση των προβλεπομένων στο Αρθρ. 30 της ΥΑ 1337/4-5-2022: «Αντικατάσταση της υπ' αρ. 3083/04-08-2021 (Β' 3702) υπουργικής απόφασης: Πλαίσιο υλοποίησης του Μέτρου 19, Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων, (ΤΑΠΤοΚ) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, υπομέτρα 19.2 και 19.4».

Κριτήριο 3:

Εξετάζεται εάν έχει συνταχθεί ο προϋπολογισμός των κτιριακών εργασιών με βάση τις τιμές μονάδας του Πίνακα Τιμών Μονάδας, και εάν έχουν υποβληθεί προτιμολόγια/προσφορές για τις λοιπές δαπάνες.

Κριτήριο 4:

Σε περίπτωση πράξεων που περιλαμβάνουν επενδύσεις σε νέες ή υφιστάμενες υποδομές, απαιτούνται είτε αποδεικτικά ιδιοκτησίας στο όνομα του δικαιούχου είτε μακροχρόνια μίσθωση που να καλύπτει χρονική περίοδο, τουλάχιστον δεκαπέντε (15), έτη από την δημοσιοποίηση της σχετικής πρόσκλησης, επί του γηπέδου ή του οικοπέδου ή/και του ακινήτου, στις οποίες πραγματοποιούνται οι επενδύσεις. Σε περίπτωση εκσυγχρονισμού χωρίς επέμβαση στον φέροντα οργανισμό του κτιρίου ή σε περίπτωση μικρών προσθηκών που συμπληρώνουν την λειτουργικότητα του κτιρίου οι οποίες σε κάθε περίπτωση αποτελούν λιγότερο από το 10% του αιτούμενου κόστους, εννέα (9) έτη από την δημοσιοποίηση της σχετικής πρόσκλησης.

Κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης στο τοπικό πρόγραμμα, γίνονται δεκτά προσύμφωνα μίσθωσης ή αγοράς γηπέδου ή του οικοπέδου ή/και του ακινήτου.

Σε κάθε περίπτωση το γήπεδο ή το οικόπεδο ή το ακίνητο θα πρέπει να είναι ελεύθερο βαρών, εκτός της περίπτωσης που το βάρος έχει προκύψει από επιχειρηματικό δάνειο για την ίδια φύση επένδυσης ή θα προκύψει από επιχειρηματικό δάνειο για την υλοποίηση της πρότασης ή από δάνειο για την αντιμετώπιση φυσικής καταστροφής, από την οποία επλήγει η επιχείρηση.

Είναι επιλέξιμη δαπάνη η αγορά οικοδομημένης ή μη οικοδομημένης γης, σε περιπτώσεις πράξεων που περιλαμβάνουν κτιριακές υποδομές, για ποσό που μέχρι το 10 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών της πράξης. Για εγκαταλελειμμένες και πρώην βιομηχανικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν κτίρια, το όριο αυτό αυξάνεται στο 15 % (σε περίπτωση χρήσης του Αρθρου 14 του Καν 651/2014 είναι επιλέξιμες μόνο ενεργές επιχειρηματικές εγκαταστάσεις). Εάν αφορά σε πρόσκληση σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 702/2014 οπότε το όριο είναι 10%.

Κριτήριο 5:

Εξετάζεται εάν η πρόταση (Αίτηση Στήριξης, Δικαιολογητικά) είναι σύμφωνη με τα περιγραφόμενα που περιλαμβάνονται στον παρόντα Οδηγό (ανάλογα με την σχετιζόμενη εκάστοτε Υποδράση).

Κριτήριο 6:

Εξετάζεται η σωστή και πλήρης συμπλήρωση των σχετικών πεδίων της Αίτησης στήριξης, το τοπογραφικό διάγραμμα (αν απαιτείται), και τα αποδεικτικά κατοχής – χρήσης

Κριτήριο 7:

Εξετάζεται η σωστή και πλήρης συμπλήρωση της σχετικής Υπεύθυνης Δήλωσης και των πεδίων της αίτησης στήριξης

Κριτήριο 8:

Εξετάζεται η σωστή και πλήρης συμπλήρωση της σχετικής Υπεύθυνης Δήλωσης.

Κριτήριο 9:

Εξετάζονται η ορθή συμπλήρωση της Αίτησης Στήριξης, και ειδικότερα ο συνολικός αναλυτικός προϋπολογισμός της Αίτησης Στήριξης.

Κριτήριο 10:

Εξετάζεται η ύπαρξη σχετικής αναφοράς στην Υπεύθυνη Δήλωση του υποψήφιου δικαιούχου

Κριτήριο 11:

Για τις υφιστάμενες επιχειρήσεις που καταθέτουν Αίτηση Στήριξης, εξετάζεται εάν λειτουργούν νόμιμα για όλες τις δηλωθείσες δραστηριότητες, γεγονός που θα πρέπει να τεκμηριώνεται με την προσκόμιση πχ Άδειας Λειτουργίας ή Σήματος ΕΟΤ (για καταλύματα), τα οποία βρίσκονται σε ισχύ κατά την περίοδο υποβολής της Αίτησης.

Κριτήριο 12:

Οι δικαιούχοι του Υπομέτρου 19.2 περιγράφονται στο Άρθρο 2 της ΚΥΑ 2635/13-09-2017 (ΦΕΚ 3313/Β/20-09-2017).

Επιπλέον για τους δικαιούχους ισχύουν τα εξής:

1. δύναται να είναι υφιστάμενες, είτε υπό ίδρυση επιχειρήσεις. Ειδικά για τις υπό ίδρυση:
  - 1.1. για τις ατομικές επιχειρήσεις, αρκεί η αίτηση στήριξης
  - 1.2. για τα Νομικά Πρόσωπα απαιτείται σχέδιο καταστατικού συνημμένο στην αίτηση στήριξης, που σε κάθε περίπτωση αποκτούν ΑΦΜ πριν την ένταξη της πράξης.
2. δικαιούχος δύναται να είναι το νομικό πρόσωπο που έχει συστήσει την ΟΤΔ ή μέλος που την απαρτίζει συμπεριλαμβανομένων και των μελών της ΕΔΠ καθώς επίσης και μέλη του ΔΣ του εν λόγω νομικού προσώπου, σε επίπεδο φορέων.
3. δικαιούχος δύναται να είναι εργαζόμενος σε ΝΠΙΔ, εφόσον δεν κωλύεται από διατάξεις του καταστατικού του ΝΠΙΔ ή εργαζόμενος σε ΝΠΔΔ που διαθέτει σχετική άδεια από Υπηρεσιακό Συμβούλιο ή αρμόδιο όργανο

Δικαιούχοι δεν μπορεί να είναι:

1. εξωχώριες / υπεράκτιες εταιρείες.
2. φυσικά πρόσωπα:
  - 2.1. στελέχη της ΟΤΔ,
  - 2.2. στελέχη του φορέα (**εταιρικό σχήμα**) που έχει συστήσει την ΟΤΔ,
  - 2.3. εκπρόσωποι φορέων στην Επιτροπή Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ) και στο Διοικητικό Συμβούλιο (**εταιρικό σχήμα**) του φορέα που έχει συστήσει την ΟΤΔ.

Κριτήριο 13:

Εξετάζεται η ύπαρξη σχετικής αναφοράς σε Υπεύθυνη Δήλωση του υποψήφιου δικαιούχου

Κριτήριο 14:

Στην περίπτωση που ο υποψήφιος δικαιούχος είναι Δημόσιος Υπάλληλος θα πρέπει να διαθέτει σχετική άδεια από αρμόδιο Υπηρεσιακό Συμβούλιο. Αντίστοιχα, εάν είναι εργαζόμενος σε ΔΕΚΟ θα πρέπει να μην κωλύεται από διατάξεις του καταστατικού της ΔΕΚΟ. Για την τεκμηρίωση των ανωτέρω θα πρέπει να προσκομίζονται κατά περίπτωση δικαιολογητικά όπως: Αντίγραφο του Ε1 του τελευταίου διαχειριστικού έτους που έχει υποβληθεί, σχετική Υπεύθυνη δήλωση, Άδεια αρμόδιου οργάνου, Καταστατικό σχετικού οργανισμού.

Το κριτήριο δεν εξετάζεται στην περίπτωση Συνεταιρισμών.

Κριτήριο 15:

Η εκπλήρωση του κριτηρίου ελέγχεται από την προσκόμιση Αντίγραφου ταυτότητας ή διαβατηρίου, καθώς και με την προσκόμιση καταστατικού εταιρικού σχήματος.

Κριτήρια 16 και 17:

Εξετάζεται εάν προσκομίστηκαν τα κατάλληλα δικαιολογητικά που τεκμηριώνουν ότι δεν υπάρχει θέμα πτώχευσης για τα φυσικά πρόσωπα με την ύπαρξη σχετικής αναφοράς σε Υπεύθυνη Δήλωση και Βεβαίωσης από αρμόδια Διοικητική ή Δικαστική αρχή κατά την ένταξη.

Αντίστοιχα, για τα νομικά πρόσωπα, θα πρέπει να προσκομίζονται δικαιολογητικά που τεκμηριώνουν ότι δεν υπάρχει θέμα λύσης, εκκαθάρισης ή πτώχευσης με την ύπαρξη σχετικής αναφοράς σε Υπεύθυνη Δήλωση και Βεβαίωσης από αρμόδια Διοικητική ή Δικαστική αρχή κατά την ένταξη

Κριτήριο 18:

Η εκπλήρωση του κριτηρίου ελέγχεται από την συνεκτίμηση σχετικής Υπεύθυνης δήλωσης, του αρχείου της ΟΤΔ, με μονογραφή του Συντονιστή στην πρώτη σελίδα της αίτησης

Κριτήριο 19:

Εξετάζεται η ύπαρξη σχετικής αναφοράς σε Υπεύθυνη Δήλωση του υποψήφιου δικαιούχου με μονογραφή του Συντονιστή στην πρώτη σελίδα της αίτησης

Κριτήριο 20:

Εξετάζεται η ύπαρξη σχετικής αναφοράς σε Υπεύθυνη Δήλωση του υποψήφιου δικαιούχου

Κριτήριο 21 :

Η ιδιωτική συμμετοχή του δικαιούχου, σε ότι αφορά την πράξη, μπορεί να προέρχεται από ίδια κεφάλαια ή τραπεζικό δανεισμό ή/και συνδυασμό τους. Η απόδειξη της ιδιωτικής συμμετοχής δύναται να τεκμηριώνεται, είτε με Υπεύθυνη δήλωση του δικαιούχου, είτε με σχετικό τραπεζικό έγγραφο.

Επισημαίνεται ότι σε περίπτωση που η κάλυψη της Ιδιωτικής Συμμετοχής αποτελεί βαθμολογούμενο κριτήριο, η προσκόμιση Υπεύθυνης Δήλωσης βαθμολογείται με μηδέν (0).

Κριτήριο 22

Εξετάζεται η ύπαρξη σχετικής αναφοράς σε Υπεύθυνη Δήλωση του υποψήφιου δικαιούχου

Κριτήριο 23

Εξετάζεται η ύπαρξη σχετικής αναφοράς σε Υπεύθυνη Δήλωση του υποψήφιου δικαιούχου

Κριτήριο 24

Εξετάζεται κατά περίπτωση (ανάλογα με το είδος της επένδυσης).

Κριτήριο 25

Εξετάζεται βάση της ρεαλιστικότητας του προτεινόμενου χρονοδιαγράμματος.

Κριτήρια 26, 27

Εξετάζονται κατά περίπτωση. Αίτηση ΥΔ και δικαιολογητικά

Κριτήριο 28

Υπεύθυνη δήλωση

Κριτήριο 29

Αίτηση και Υπεύθυνη δήλωση

*Πέρα των ανωτέρω ισχύουν οι όροι επιλεξιμότητας της παρούσας πρόσκλησης στο σύνολό της

3 ΥΠΟΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ**3.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ**

Οι υποδράσεις που προκηρύσσονται με την παρούσα πρόσκληση, τα καθεστώτα ενίσχυσης, οι ειδικοί περιορισμοί παρουσιάζονται συνοπτικά στον πίνακα που ακολουθεί και αναλυτικά στην περιγραφή ανά υποδράση, του παρόντος κεφαλαίου.

Α/Α	ΥΠΟΔΡΑΣΗ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΓΧΡΗΜ/ΜΕΝΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ (σε €)	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
(1)	(2)	(3)	
19.2.2	ΑΝΑΠΤΥΞΗ / ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΕ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΧΕΣ Η ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ	800.000€	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
1	19.2.2.4: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΙΔΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1 ^η ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.	400.000	3
2	19.2.2.5: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ, ΧΩΡΟΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΚΤΛ) ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.	400.000	3
19.2.3	ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ / ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	700.000€	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
3	19.2.3.1: ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ, ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ/Η ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΜΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΠΡΟΙΟΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.	700.000	1
	ΣΥΝΟΛΟ 19.2.2 & 19.2.3	1.500.000€	

~ 1 ~

ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΗ / ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΕ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΧΕΣ Η ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	19.2.2
ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟΔΡΑΣΗΣ	3.1.1 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΙΔΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1Η ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.
ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΔΡΑΣΗΣ	19.2.2.4
ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ	Άρθρο 19§1β καν. (ΕΕ) 1305/2013 - Κ.1407/2013

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΠΟ-ΔΡΑΣΗΣ

Προβλέπεται η υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων που αφορούν στην ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας σε τομείς του δευτερογενή τομέα και του εμπορίου και ειδικότερα στην υποστήριξη της καινοτομίας, της νεανικής επιχειρηματικότητας και της βελτίωσης των υφιστάμενων επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις της υφιστάμενης κατάστασης και όπως προκύπτει από την Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική, πρέπει να δοθούν ειδικά κίνητρα για την ένταξη των νέων στην επιχειρηματικότητα με τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη συγκράτηση των νέων στη Λέσβο, τη χρήση καινοτόμου τεχνολογίας που θα προσφέρει αύξηση της προστιθέμενης αξίας, καθώς και ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων προϊόντων των υφιστάμενων επιχειρήσεων με έμφαση στη τοπική ταυτότητα, που θα οδηγήσει στην ανάκαμψη και τον ποιοτικό εκσυγχρονισμό και την ανταγωνιστικότητα.

Ο δευτερογενής τομέας της Λέσβου χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερης ποιοτικής και αισθητικής αξίας προϊόντα και συγκεκριμένα συμπεριλαμβάνει παραγωγή προϊόντων ξυλογλυπτικής, κεραμικής, αξιοποίηση φυσικών πόρων όπως πέτρας Μυστεγνών, Πολυχνίτου κ.α, Μεγάλο κομμάτι της τοπικής στρατηγικής καταλαμβάνει επίσης η ένταξη νέων στην επιχειρηματικότητα, αλλά και η χρήση καινοτόμου τεχνολογίας.

Ο δευτερογενής Τομέας, χαρακτηρίζεται από έντονο ανταγωνισμό, ιδιαίτερα στο κόστος παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών. Οι συνθήκες αυτές σε μία νησιωτική απομακρυσμένη κοινωνία εντείνονται δημιουργώντας αποκλεισμούς. Η δραστηριότητα σε επίπεδο μικρής βιοτεχνίας μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό πόρο εισοδήματος για τη τοπική κοινωνία, που θα μπορούσε μέσα από τη διαμόρφωση μιας τοπικά ενεργούς βιοτεχνικής οικονομίας να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες των συνθηκών της ευρύτερης οικονομίας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, κατά την εφαρμογή του Προγράμματος στην Περιοχή Παρέμβασης επιλέγεται να δοθεί έμφαση στην ποιότητα και στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας και κοινωνικής συνοχής με ενσωμάτωση όρων ενίσχυσης της νεανικής επιχειρηματικότητας, καθώς και η εφαρμογή οργανωτικής η/και τεχνολογικής καινοτομίας.

- **Τίθεται Προτεραιότητα για την επιλογή επενδυτικών σχεδίων η ενίσχυση παραγωγής και εμπορίας από τον ίδιο τον δικαιούχο.**

Κατά την εφαρμογή της εν λόγω υπό-δράσης του Τοπικού Προγράμματος στην Περιοχή Παρέμβασης τίθεται για την ενίσχυση, ως κριτήριο επιλεξιμότητας **μία τουλάχιστον** από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- *Η πρόταση να αφορά εκσυγχρονισμό, βελτίωση, ή επέκταση υφιστάμενων επιχειρήσεων στους τομείς της βιοτεχνίας, χειροτεχνίας, παραγωγής ειδών μετά την 1η μεταποίηση, και του εμπορίου. (σύμφωνα με δημοσιευμένους ΚΑΔ πρόσκλησης)*

Για ίδρυση

- *Ο Δικαιούχος να είναι νέος κάτω των 35 ετών, σε περίπτωση ίδρυσης.*
- *Η πρόταση να έχει Καινοτόμο χαρακτήρα/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών για νέους έως 35 ετών.*

Η δημόσια δαπάνη των επενδύσεων της συγκεκριμένης υπο-δράσης δεν μπορεί να υπερβεί τα όρια του Κανονισμού De Minimis (Καν. 1407/2013), δηλαδή την σώρευση από οποιαδήποτε χρηματοδότηση (βάση του συγκεκριμένου κανονισμού) του υποψήφιου δικαιούχου, έως 200.000 Δημόσια Δαπάνη την τριετία. Ειδικότερα για το τοπικό πρόγραμμα Λέσβου:

Στη συγκεκριμένη υποδράση οριοθετείται μέγιστο συνολικό Κόστος αίτησης στήριξης για Ιδρύσεις έως 300.000 ευρώ με ένταση ενίσχυσης 65%.

Στη συγκεκριμένη υποδράση οριοθετείται μέγιστο συνολικό Κόστος αίτησης στήριξης για Εκσυγχρονισμούς-Βελτιώσεις-Επεκτάσεις έως 200.000€ με ένταση ενίσχυσης 65% (σύμφωνα με επιλέξιμους ΚΑΔ σημείο 2.5).

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙΤΑΙ**ΘΚ.3 : ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ****ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ**

Δήμος Λέσβου

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

Φυσικά/νομικά πρόσωπα, Φυσικά πρόσωπα που κατά την υποβολή της πρότασης δεν έχουν συμπληρώσει το 35 έτος της ηλικίας, Νομικά πρόσωπα ή Προσωπικές Εταιρείες που όλα τα μέλη κατά την υποβολή της πρότασης δεν έχουν συμπληρώσει το 35 έτος της ηλικίας. (Σε περίπτωση Εκσυγχρονισμού-Βελτίωσης-Επέκτασης δεν τίθεται προϋπόθεση ηλικίας). Η υπο-δράση αφορά Πολύ μικρές και Μικρές Επιχειρήσεις κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

A/A	ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ (%)	ΜΟΡΙΟΔΟΤΗΣΗ (κλίμακα 0-100)
1	Σαφήνεια και πληρότητα της πρότασης	Σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης και πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά	14%	100

		Ασαφής περιγραφή της πρότασης αλλά πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά		50
		Ασαφής περιγραφή της πρότασης και ελλείψεις ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά		0
2	Σκοπιμότητα της πρότασης (ειδικοί ή στρατηγικοί στόχοι του τοπικού προγράμματος που εξυπηρετούνται με την υλοποίηση της πρότασης)	Ποσοστό στόχων της πρότασης που συσχετίζονται με το σύνολο των στόχων της Υποδράσης * 100.	12%	100
3	Προτεραιότητες υποδράσης	Το έργο εντάσσεται στις προτεραιότητες της υποδράσης Το έργο δεν εντάσσεται στις προτεραιότητες της υποδράσης	12%	100 0
4	Ρεαλιστικότητα και αξιοπιστία του κόστους	100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 5 5 < 100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 10 10 < 100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 30 100*(αιτούμενο -εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο > 30	10%	100 60 30 0
5	Ρεαλιστικότητα χρονοδιαγράμματος υλοποίησης επένδυσης	Χρονοδιάγραμμα σύμφωνο με το είδος και το μέγεθος του έργου Ορθολογικός προσδιορισμός των επιμέρους φάσεων υλοποίησης του έργου	7%	50 50
6	Ετοιμότητα έναρξης υλοποίησης της πρότασης	Εξασφάλιση του συνόλου των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών Εξασφάλιση μέρους των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών Υποβολή αιτήσεων στις αρμόδιες αρχές για απαραίτητες γνωμοδοτήσεις/εγκρίσεις / άδειες.	7%	10 60 30
7	Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών (μονάδες μεταποίησης και βιοτεχνικές μονάδες)	Το προϊόν χαρακτηρίζεται ως καινοτόμο Η παραγωγική διαδικασία στο σύνολό της χαρακτηρίζεται ως νέα ή προηγμένη, ή αφορά σε χρήση συστημάτων αυτοματισμού-ελέγχου-καταγραφής δεδομένων στην παραγωγική διαδικασία Η συσκευασία και η παρουσίαση των προϊόντων είναι νέα ή προηγμένη ή γίνεται εισαγωγή μιας σημαντικά βελτιωμένης διαδικασίας παραγωγής για τη συγκεκριμένη επιχείρηση, το αποτέλεσμα της οποίας είναι σημαντικό σε σχέση με τον όγκο παραγωγής της, την ποιότητα των προϊόντων ή το κόστος παραγωγής της	5%	100
8	Επαγγελματική εμπειρία (Προηγούμενη αποδεδειγμένη απασχόληση σε αντικείμενο σχετικό με τη φύση της πρότασης)	(κάθε έτος επαγγελματικής εμπειρίας βαθμολογείται με 20 μονάδες - μέγιστο τα 5 έτη)	5%	100
9	Τίτλοι Σπουδών σχετικοί με τη φύση της πρότασης.	Τίτλος σπουδών ΑΕΙ / ΤΕΙ Πτυχίο ΙΕΚ ή ΕΠΑΣ σχετικό με τη φύση της πρότασης ή επαγγελματική κατάρτιση τουλάχιστον 200 ωρών σχετική με το αντικείμενο της πρότασης Καμία εκ των παραπάνω εκπαίδευση	3%	100 50 0
10	Δυνατότητα διάθεσης ιδίων κεφαλαίων για την έναρξη υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου	Ποσοστό Ιδίων Κεφαλαίων επί της ιδιωτικής συμμετοχής *100	3%	100
11	Ο δικαιούχος είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότης ή εταιρικό σχήμα αγροτών	Ναι Όχι	3%	100 0
12	Συμμετοχή σε υφιστάμενα και τοπικά δίκτυα ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων	Ναι Όχι	3%	100 0
13	Αύξηση θέσεων απασχόλησης	Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία άνω των δύο (2) νέων θέσεων απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας). Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία μίας έως 2 νέων θέσεων απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας). Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία έως μίας (1) νέας θέσης απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας). Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου δεν προβλέπεται δημιουργία θέσεων εργασίας	4%	100 60 30 0
14	Συμβατότητα με την τοπική αρχιτεκτονική	Διατηρητέο ή παραδοσιακό κτίριο Παραδοσιακός οικισμός	3%	100 50

15	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων / προτύπων	3%	100
16	Πρόβλεψη ενεργειών δράσεων προβολής	Ναι	3%	100
		Όχι		0
17	Πρώθηση επιχειρηματικότητας σε ΑμεΑ	Ναι	3%	100
		Όχι		0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ/ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ			100%	100
ΤΙΘΕΤΑΙ ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ ΤΟ 30% ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ. ΕΦΟΣΟΝ ΔΕΝ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙ Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΤΑΙ.				

~ 2 ~

ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΗ / ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΕ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΧΕΣ Η ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	19.2.2
ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟΔΡΑΣΗΣ	3.1.2 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ, ΧΩΡΟΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ, ΚΛΠ) ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.
ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΔΡΑΣΗΣ	19.2.2.5
ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ	Άρθρο 19§1β καν. (ΕΕ) 1305/2013 - Καν.1407/2013
ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΠΟ-ΔΡΑΣΗΣ	
<p>Προβλέπεται η υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων που αφορούν στην ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας σε τομείς του Τριτογενή Τομέα – παροχή υπηρεσιών και ειδικότερα στην υποστήριξη της <u>καινοτομίας, της νεανικής επιχειρηματικότητας και της βελτίωσης των υφιστάμενων επιχειρήσεων</u>, με κατεύθυνση την κάλυψη αναγκών της περιοχής και βελτίωση της ποιότητας ζωής όπως ενδεικτικά, εκπαίδευση, ευεξία, πολιτιστικές δραστηριότητες.</p> <p>Διαπιστώθηκε ανάγκη για ειδικά κίνητρα για την ένταξη των νέων στην επιχειρηματικότητα με τη δημιουργία θέσεων εργασίας-αυταπασχόλησης και τη συγκράτηση των νέων στη Λέσβο, τη χρήση καινοτόμου τεχνολογίας που προσφέρει αύξηση της προστιθέμενης αξία, καθώς και ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών των υφιστάμενων επιχειρήσεων με ανατροπή της αποεπένδυσης.</p> <p>Ο Τριτογενής Τομέας καταλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό στην οικονομία, και συμπαρασύρεται από το γενικότερο αρνητικό οικονομικά κλίμα. Αποτελεί κίνδυνο για την συνολική οικονομία του Νησιού η συνεχής μείωση Επενδύσεων Πάγιου Ενεργητικού. Αν η τάση αυτή παγιωθεί, το κόστος ανάκαμψης θα είναι εξαιρετικά μεγάλο και δεν θα είναι εφικτό να διατηρηθεί ένα επίπεδο ποιότητας. Στόχος είναι να ενισχυθούν οι πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις για να διατηρήσουν ένα ποιοτικό επίπεδο παροχής υπηρεσιών που θα οδηγήσει σταδιακά σε ανάκαμψη.</p> <p>Παρόλο που παρουσιάζεται ένας ικανοποιητικός αριθμός υφιστάμενων επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών, δεν θα έπρεπε να εξαιρεθεί η ευκαιρία για νέα επιχειρηματικότητα, που όμως στην προκειμένη περίπτωση θα έχει να κάνει με τις δυνατότητες αξιοποίησης νέων ποιοτικών επενδύσεων με ειδικά κριτήρια όσον αφορά στους δικαιούχους, όπως νεανικότητα και στο είδος της επένδυσης με ενσωμάτωση καινοτομίας.</p> <p>Εξειδικεύοντας τους στόχους και τις θεματικές κατευθύνσεις του προγράμματος προσδοκείται αύξηση του τζίρου, της απασχόλησης αλλά και μείωση συγκριτικών αδυναμιών του τριτογενούς τομέα με την βελτίωση της δυναμικής του.</p> <p>Σύμφωνα με τα παραπάνω, κατά την εφαρμογή του Προγράμματος στην Περιοχή Παρέμβασης αναμένεται να δοθεί έμφαση στην ποιότητα, στην διαφοροποίηση και στην ανταγωνιστικότητα με ενσωμάτωση όρων ενίσχυσης της νεανικής επιχειρηματικότητας με τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη συγκράτηση των νέων στη Λέσβο (όπως προκύπτει από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής παρέμβασης), εφαρμογή οργανωτικής η/και τεχνολογικής καινοτομίας που θα προσφέρει αύξηση της προστιθέμενης αξίας των παραγόμενων υπηρεσιών.</p> <p>• <u>Τίθεται Προτεραιότητα για την επιλογή επενδυτικών σχεδίων η ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων Υπηρεσιών με κατεύθυνση τον Πολιτισμό και τις Πολιτιστικές Δημιουργικές Βιομηχανίες, (Π.Δ.Β.)</u></p> <p>Κατά την εφαρμογή της εν λόγω υπό-δράσης του Τοπικού Προγράμματος στην Περιοχή Παρέμβασης τίθεται για την ενίσχυση, ως κριτήριο επιλεξιμότητας <u>μία τουλάχιστον</u> από τις παρακάτω προϋποθέσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η πρόταση να αφορά εκσυγχρονισμό, βελτίωση, ή επέκταση υφιστάμενων επιχειρήσεων Παροχής Υπηρεσιών σε όλους τους κλάδους της Τοπικής οικονομίας και σύμφωνα με τους επιλέξιμους ΚΑΔ (εκτός Τουρισμού), [συνιστούμε προσοχή σύμφωνα με το σχετικό συνημμένο αρχείο της πρόσκλησης - 03δ_Επιλέξιμοι ΚΑΔ.ν.2.1] • Για ίδρυση • Ο Δικαιούχος να είναι νέος κάτω των 35 ετών, σε περιπτώσεις ιδρύσεων. • Η πρόταση να έχει Καινοτόμο χαρακτήρα/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών. Έως 35 ετών. <p>Η δημόσια δαπάνη των επενδύσεων της συγκεκριμένης υπο-δράσης δεν μπορεί να υπερβεί τα όρια του Κανονισμού De Minimis (Καν. 1407/2013), δηλαδή την σώρευση από οποιαδήποτε χρηματοδότηση του υποψήφιου δικαιούχου, έως 200.000 Δημόσια Δαπάνη την τριετία. Ειδικότερα για το τοπικό πρόγραμμα Λέσβου:</p> <p>Στη συγκεκριμένη υποδράση οριοθετείται μέγιστο συνολικό Κόστος αίτησης στήριξης για <u>Ιδρύσεις</u> έως 200.000 ευρώ με ένταση ενίσχυσης 65%.</p> <p>Στη συγκεκριμένη υποδράση οριοθετείται μέγιστο συνολικό Κόστος αίτησης στήριξης για <u>Εκσυγχρονισμούς-Βελτιώσεις-Επεκτάσεις</u> έως 200.000€ με ένταση ενίσχυσης 65%.(σύμφωνα με επιλέξιμους ΚΑΔ σημείο 2.5).</p>	
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙΤΑΙ	
ΘΚ.3 : ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	
ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	
Δήμος Λέσβου	
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	
Φυσικά/νομικά πρόσωπα, Φυσικά πρόσωπα που κατά την υποβολή της πρότασης δεν έχουν συμπληρώσει το 35 έτος της ηλικίας, Νομικά πρόσωπα ή Προσωπικές Εταιρείες που όλα τα μέλη κατά την υποβολή της πρότασης δεν έχουν συμπληρώσει το 35 έτος της ηλικίας. (Σε περίπτωση Εκσυγχρονισμού-Βελτίωσης-Επέκτασης δεν τίθεται προϋπόθεση ηλικίας)	
Η υπο-δράση αφορά Πολύ μικρές και Μικρές Επιχειρήσεις κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής.	
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	

A/A	ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ (%)	ΜΟΡΙΟΔΟΤΗΣΗ (κλίμακα 0-100)
1	Σαφήνεια και πληρότητα της πρότασης	Σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης και πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά	12%	100
		Ασαφής περιγραφή της πρότασης αλλά πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά		50
		Ασαφής περιγραφή της πρότασης και ελλείψεις ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά		0
2	Σκοπιμότητα της πρότασης (ειδική ή στρατηγικοί στόχοι του τοπικού προγράμματος που εξυπηρετούνται με την υλοποίηση της πρότασης)	Ποσοστό στόχων της πρότασης που συσχετίζονται με το σύνολο των στόχων της Υποδράσης * 100.	12%	100
3	Προτεραιότητες υποδράσης	Το έργο εντάσσεται στις προτεραιότητες της υποδράσης	12%	100
		Το έργο δεν εντάσσεται στις προτεραιότητες της υποδράσης		0
4	Ρεαλιστικότητα και αξιοπιστία του κόστους	100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 5	10%	10
		5 < 100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 10		60
		10 < 100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 30		30
		100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο > 30		0
5	Ρεαλιστικότητα χρονοδιαγράμματος υλοποίησης επένδυσης	Χρονοδιάγραμμα σύμφωνο με το είδος και το μέγεθος του έργου	7%	50
		Ορθολογικός προσδιορισμός των επιμέρους φάσεων υλοποίησης του έργου		50
6	Ετοιμότητα έναρξης υλοποίησης της πρότασης	Εξασφάλιση του συνόλου των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών	7%	100
		Εξασφάλιση μέρους των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών		60
		Υποβολή αιτήσεων στις αρμόδιες αρχές για απαραίτητες γνωμοδοτήσεις/εγκρίσεις / άδειες.		30
7	Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών (τουρισμός / υπηρεσίες)	Οργανωτική καινοτομία / καινοτομία στο προϊόν ή στην διαχείριση και λειτουργία	5%	100
8	Επαγγελματική εμπειρία (Προηγούμενη αποδεδειγμένη απασχόληση σε αντικείμενο σχετικό με τη φύση της πρότασης)	(κάθε έτος επαγγελματικής εμπειρίας βαθμολογείται με 20 μονάδες - μέγιστο τα 5 έτη)	5%	100
9	Τίτλοι Σπουδών σχετικοί με τη φύση της πρότασης.	Τίτλος σπουδών ΑΕΙ / ΤΕΙ	3%	100
		Πτυχίο ΙΕΚ ή ΕΠΑΣ σχετικό με τη φύση της πρότασης ή επαγγελματική κατάρτιση τουλάχιστον 200 ωρών σχετική με το αντικείμενο της πρότασης		50
		Καμία εκ των παραπάνω εκπαίδευση		0
10	Δυνατότητα διάθεσης ιδίων κεφαλαίων για την έναρξη υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου	Ποσοστό Ιδίων Κεφαλαίων επί της ιδιωτικής συμμετοχής *100%	3%	100
11	Ο δικαιούχος είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότης ή εταιρικό σχήμα αγροτών	Ναι	3%	100
		Όχι		0
12	Συμμετοχή σε υφιστάμενα και τοπικά δίκτυα ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων	Ναι	3%	100
		Όχι		0
13	Αύξηση θέσεων απασχόλησης	Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία άνω των δύο (2) νέων θέσεων απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας).	4%	100
		Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία μίας έως 2 νέων θέσεων απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας).		60
		Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία έως μίας (1) νέας θέσης απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας).		30
		Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου δεν προβλέπεται δημιουργία θέσεων εργασίας		0
14	Συμβατότητα με την τοπική αρχιτεκτονική	Διατηρητέο ή παραδοσιακό κτίριο	3%	100
		Παραδοσιακός οικισμός		5
15	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων / προτύπων	3%	100

16	Αναγκαιότητα της πράξης	Δεν υπάρχει παρόμοια υπηρεσία / υποδομή στην Τοπική / Δημοτική Ενότητα	3%	100
		Υπάρχει παρόμοια υπηρεσία / υποδομή στην Τοπική / Δημοτική Ενότητα		0
17	Πρόβλεψη ενεργειών δράσεων προβολής	Ναι	2%	100
		Όχι		0
18	Πρώθηση επιχειρηματικότητας σε ΑμεΑ	Ναι	3%	100
		Όχι		0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ/ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ			100%	100
ΤΙΘΕΤΑΙ ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ ΤΟ 30% ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ. ΕΦΟΣΟΝ ΔΕΝ ΕΠΙΤΕΥΧΘΕΙ Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΤΑΙ.				

3.2 ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ - 19.2.3

ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ / ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	
Κωδικός Δράσης	ΕΔΕΤ	Νομική βάση
19.2.3	ΕΓΤΑΑ	Άρθρο 17§1β καν. (ΕΕ) 1305/2013, Άρθρο 44, παρ. 9β (ii) καν. (ΕΕ) 702/2014 και Περιφερειακός Χάρτης Ενισχύσεων (Κ 651/14)

~ 3 ~

ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ / ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	19.2.3	
ΤΙΤΛΟΣ ΥΠΟΔΡΑΣΗΣ	3.2.1 ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ, ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ/Η ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.	
ΚΩΔΙΚΟΣ ΥΠΟΔΡΑΣΗΣ	19.2.3.1	
ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ	Άρθρο 17 παρ. 1β του Καν (ΕΕ) 1305/2013, Σημείο 8.2.(ε).4 Μέρος 1, και Μέρος 4, του Παραρτήματος Ι, του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 808/2014 (Παράρτημα Ι της Συνθήκης)	

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΠΟ-ΔΡΑΣΗΣ

Στο πλαίσιο της υπο-δράσης ενισχύονται επενδύσεις σε μεταποιητικές επιχειρήσεις της Λέσβου, εκσυγχρονισμούς, επεκτάσεις, μετεγκαταστάσεις, μονάδων παραγωγής και αποθηκευτικών χώρων, σε τομείς φυτικής και ζωικής παραγωγής, με αποτέλεσμα **ΓΕΩΡΓΙΚΟ** προϊόν. Η Υποδράση έχει οριζόντια προτεραιότητα όσον αφορά τους τομείς για το Τοπικό Πρόγραμμα.

Ενδεικτικά, τομείς με ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω παράδοσης στην αγροτική δραστηριότητα της Λέσβου είναι η ελιά, το αμπέλι, κτηνοτροφία, μελισσοκομία και μια σειρά από άλλα προϊόντα όπως προκύπτει από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής και από τη SWOT ανάλυση αλλά διαπιστώνονται και τάσεις και δυνατότητες για διεύρυνση των τομέων και προϊόντων, (Ενδεικτικά: Κρέας-πουλερικά-κουνέλια, Γάλα, Αυγά, Μελισσοκομία-σηροτροφία-σαλιγκαροτροφία, Ζωοτροφές, Δημητριακά, Ελαιούχα προϊόντα (εκτός από ιδρύσεις ελαιοτριβείων), Οίνος, Οπωροκηπευτικά-ακρόδρυα-ξηροί καρποί, Άνθη, Φαρμακευτικά και αρωματικά φυτά, Ξύδι. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η διάσταση των βιολογικών-οργανικών προϊόντων. Επίσης επιδιώκεται να ενισχυθούν επαγγελματίες αγρότες της περιοχής για την καθετοποίηση της παραγωγής τους και για τη δημιουργία ποιοτικών προϊόντων με χαρακτηριστικά ιδιοτυπίας.

Παρόλα αυτά η μεταποίηση και η εμπορία γενικότερα των γεωργικών προϊόντων στην περιοχή, δεν αξιοποιούνται επαρκώς αν και θα μπορούσαν να εισφέρουν δυναμικά στην ΑΠΑ και στο ΑΕΠ της περιοχής όπως διαπιστώνεται και στην ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης αποτελώντας και μία από τις ευκαιρίες, αυξάνοντας την προστιθέμενη αξία και στα παραγόμενα προϊόντα και στη περιοχή. Ένα ανταγωνιστικό τελικό προϊόν που δύναται να αναγνωρισθεί πέρα των εθνικών ορίων διατίθεται ευκολότερα και σε καλύτερη τιμή στις τοπικές, εθνικές αλλά και διεθνείς αγορές.

Μέσω αυτής της υπο-δράσης επιδιώκεται : α) η επεξεργασία προϊόντων που διακρίνονται για την ποιότητά τους από την αρχική διαδικασία παραγωγής έως το τελικό προϊόν (ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ), β) η προώθηση της εισαγωγής των νέων στον τομέα, η δημιουργία θέσεων εργασίας και η συγκράτηση των νέων στη Λέσβο (αναγκαιότητα που προκύπτει από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής παρέμβασης), γ) η αξιοποίηση της εξωστρέφειας, της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών που θα προσφέρει αύξηση της προστιθέμενης αξίας των παραγόμενων προϊόντων καθιστώντας τα πιο ελκυστικά στον καταναλωτή, δ) η δημιουργία νέων προϊόντων, η διαφοροποίηση υφιστάμενων με ενσωμάτωση στοιχείων που αναδεικνύουν την τοπική ταυτότητα, η αναδιάρθρωση της παραγωγικής διαδικασίας και η διαμόρφωση της σε πιο ανταγωνιστικό επίπεδο ε) Η ένταξη της διάστασης της κοινωνικής οικονομίας και της δυναμικής της συμμετοχικότητας των παραγωγών.

Για τα επενδυτικά σχέδια της υπο-δράσης προβλέπεται Συνολικός Προϋπολογισμός έως 600.000€ για εκσυγχρονισμό-βελτίωση υφιστάμενων επιχειρήσεων αντίστοιχα, με ένταση ενίσχυσης που χορηγείται βάσει του παραρτήματος ΙΙ καν. (ΕΕ) 1305/2013, 75% επί των επιλέξιμων δαπανών στα μικρά νησιά του Αιγαίου όπου περιλαμβάνεται και η Λέσβος. (σύμφωνα με επιλέξιμους ΚΑΔ σημείο 2.5)

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΥ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙΤΑΙ**ΘΚ.1 : ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΛΥΣΙΔΑΣ ΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟ-ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ****ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ**

Δήμος Λέσβου

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ

Φυσικά/νομικά πρόσωπα που δύναται να υλοποιήσουν επενδύσεις Πολύ μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

A/A	ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ (%)	ΜΟΡΙΟΔΟΤΗΣΗ (κλίμακα 0-100)
1	Σαφήνεια και πληρότητα της πρότασης	Σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης και πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά	12%	100
		Ασαφής περιγραφή της πρότασης αλλά πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά		50

		Ασαφής περιγραφή της πρότασης και ελλείψεις ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά		0
2	Σκοπιμότητα της πρότασης (ειδικοί ή στρατηγικοί στόχοι του τοπικού προγράμματος που εξυπηρετούνται με την υλοποίηση της πρότασης)	Ποσοστό στόχων της πρότασης που συσχετίζονται με το σύνολο των στόχων της Υποδράσης * 100.	11%	100
3	Ρεαλιστικότητα και αξιοπιστία του κόστους	100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 5	10%	100
		5 < 100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 10		60
		10 < 100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 30		30
		100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο > 30		0
4	Ρεαλιστικότητα χρονοδιαγράμματος υλοποίησης επένδυσης	Χρονοδιάγραμμα σύμφωνο με το είδος και το μέγεθος του έργου	5%	50
		Ορθολογικός προσδιορισμός των επιμέρους φάσεων υλοποίησης του έργου		50
5	Ετοιμότητα έναρξης υλοποίησης της πρότασης	Εξασφάλιση του συνόλου των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών	6%	100
		Εξασφάλιση μέρους των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών		60
		Υποβολή αιτήσεων στις αρμόδιες αρχές για απαραίτητες γνωμοδοτήσεις/εγκρίσεις / άδειες.		30
6	Σύσταση Φορέα	Έχει συσταθεί ο φορέας υλοποίησης της επένδυσης (εταιρεία, νομικό πρόσωπο κλπ) ή δεν απαιτείται σύσταση φορέα	2%	100
		Δεν έχει συσταθεί ο φορέας που απαιτείται		0
7	Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών (μονάδες μεταποίησης και βιοτεχνικές μονάδες)	Το προϊόν χαρακτηρίζεται ως καινοτόμο	5%	100
		Η παραγωγική διαδικασία στο σύνολό της χαρακτηρίζεται ως νέα ή προηγμένη, ή αφορά σε χρήση συστημάτων αυτοματισμού-ελέγχου-καταγραφής δεδομένων στην παραγωγική διαδικασία		75
		Η συσκευασία και η παρουσίαση των προϊόντων είναι νέα ή προηγμένη ή γίνεται εισαγωγή μιας σημαντικά βελτιωμένης διαδικασίας παραγωγής για τη συγκεκριμένη επιχείρηση, το αποτέλεσμα της οποίας είναι σημαντικό σε σχέση με τον όγκο παραγωγής της, την ποιότητα των προϊόντων ή το κόστος παραγωγής της		50
8	Ποσοστό δαπανών σχετικών με τη χρήση ή παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), (φωτοβολταϊκά, βιοντίζελ, βιοαέριο κ.λ.π.) για την κάλυψη των αναγκών των μονάδων.	Ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο με 20%	2%	100
		10% ≤ Ποσοστό < 20%		60
		5% ≤ Ποσοστό < 10%		30
9	Ποσοστό δαπανών σχετικών με τη χρήση – εγκατάσταση – εφαρμογή συστήματος εξοικονόμησης ύδατος	Ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο με 20%	2%	100
		10% ≤ Ποσοστό < 20%		60
		5% ≤ Ποσοστό < 10%		30
10	Πρώθηση νεανικής επιχειρηματικότητας	Ο δικαιούχος της επένδυσης είναι νέος ≤ 35 ετών (φυσικό πρόσωπο) ή εταιρεία οι μέτοχοι της οποίας είναι στο σύνολο τους νέοι ≤ 35 ετών	5%	100
		Ο δικαιούχος είναι εταιρεία οι μέτοχοι της οποίας είναι νέοι ≤ 35 ετών σε ποσοστό συμμετοχής άνω του 50%		50
11	Επαγγελματική εμπειρία (Προηγούμενη αποδεδειγμένη απασχόληση σε αντικείμενο σχετικό με τη φύση της πρότασης)	(κάθε έτος επαγγελματικής εμπειρίας βαθμολογείται με 20 μονάδες - μέγιστο τα 5 έτη)	3%	100
12	Τίτλοι Σπουδών σχετικοί με τη φύση της πρότασης.	Τίτλος σπουδών ΑΕΙ / ΤΕΙ	3%	100
		Πτυχίο ΙΕΚ ή ΕΠΑΣ σχετικό με τη φύση της πρότασης ή επαγγελματική κατάρτιση τουλάχιστον 200 ωρών σχετική με το αντικείμενο της πρότασης		50
		Καμία εκ των παραπάνω εκπαίδευση		0
13	Δυνατότητα διάθεσης ιδίων κεφαλαίων για την έναρξη υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου	Ποσοστό Ιδίων Κεφαλαίων επί της ιδιωτικής συμμετοχής * 100	3%	100
14	Ο δικαιούχος είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότης ή εταιρικό σχήμα αγροτών	Ναι	3%	100
		Όχι		0
15	Πρώθηση επιχειρηματικότητας συλλογικών φορέων (Συνεταιρισμοί, ΚοινΣΕΠ, κ.ά.).	Ναι	3%	100
		Όχι		0

16	Παραγωγή προϊόντων ποιότητας βάσει προτύπου	Παραγωγή σε ποσοστό >30%	5%	100
		10%<Παραγωγή σε ποσοστό <30%		60
		Παραγωγή σε ποσοστό <10%		30
17	Επεξεργασία πρώτων υλών παραγόμενων με μεθόδους βάσει προτύπων	Πρώτη ύλη σε ποσοστό >30%	5%	100
		10%< πρώτη ύλη σε ποσοστό <30%		60
		Πρώτη ύλη σε ποσοστό <10%		30
18	Αύξηση θέσεων απασχόλησης	Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία άνω των δύο (2) νέων θέσεων απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας).	3%	100
		Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία μίας έως 2 νέων θέσεων απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας).		60
		Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία έως μίας (1) νέας θέσης απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας).		30
		Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου δεν προβλέπεται δημιουργία θέσεων εργασίας		0
19	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων / προτύπων	5%	100
20	Εξασφάλιση πρώτων υλών	Ποσοστό επί του συνόλου της ποσότητας πρώτης ύλης που ο φορέας έχει εξασφαλίσει από ίδια παραγωγή	4%	
21	Πρόβλεψη ενεργειών δράσεων προβολής	Ναι	3%	100
		Όχι		0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ/ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ			100%	100
ΤΙΘΕΤΑΙ ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ ΤΟ 30% ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ. ΕΦΟΣΟΝ ΔΕΝ ΕΠΙΤΕΥΧΕΙ Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΤΑΙ.				

3.3 ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΙ ΚΑΔ

Οι υποψήφιοι δικαιούχοι όσον αφορά την προτεινόμενη χρηματοδότηση επιχειρηματικής δραστηριότητας θα πρέπει να έχουν καταγεγραμμένο στο μητρώο (ΤΑΧΙΣ) της υφιστάμενης επιχείρησής τους ή να δημιουργήσουν έναν από τους **επιλέξιμους ΚΑΔ**, όπως αυτοί αποτυπώνονται στην αντίστοιχη υποδράση στο παράρτημα της αίτησης στήριξης - συνημμένο αρχείο **03δ_ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΙ ΚΑΔ.2.χ.xlsx**, που συνοδεύει την πρόσκληση και τον ενημερωτικό οδηγό.

ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΡΗΤΑ ΟΤΙ ΟΤΑΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΨΗΦΙΑ ΣΕ ΈΝΑΝ ΚΑΔ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΙ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ ΟΙ ΚΑΔ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΌΧΙ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΚΑΔ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΚΩΔΙΚΟ ΑΥΤΩΝ. (σύμφωνα με το συνημμένο αρχείο 03δ_ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΙ ΚΑΔ.xlsx).

4 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

A/A	ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ	19.2.2.4	19.2.2.5	19.2.3.1
1	Σαφήνεια και πληρότητα της πρότασης	Σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης και πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά	14%	12%	12%
		Ασαφής περιγραφή της πρότασης αλλά πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά			
		Ασαφής περιγραφή της πρότασης και ελλείψεις ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά			
2	Σκοπιμότητα της πρότασης (ειδικοί ή στρατηγικοί στόχοι του τοπικού προγράμματος που εξυπηρετούνται με την υλοποίηση της πρότασης)	Ποσοστό Στόχων της πρότασης που συσχετίζονται με το σύνολο των στόχων της Υποδράσης * 100.	12%	12%	11%
3	Προτεραιότητες υποδράσης	Το έργο εντάσσεται στις προτεραιότητες της υποδράσης	12%	12%	
		Το έργο δεν εντάσσεται στις προτεραιότητες της υποδράσης			
4	Ρεαλιστικότητα και αξιοπιστία του κόστους	100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 5	10%	10%	10%
		5 < 100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 10			
		10 < 100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο ≤ 30			
		100*(αιτούμενο-εγκεκριμένο)/εγκεκριμένο > 30			
6	Ρεαλιστικότητα χρονοδιαγράμματος υλοποίησης επένδυσης	Χρονοδιάγραμμα σύμφωνο με το είδος και το μέγεθος του έργου	7%	7%	5%
		Ορθολογικός προσδιορισμός των επιμέρους φάσεων υλοποίησης του έργου			
7	Ετοιμότητα έναρξης υλοποίησης της πρότασης	Τίποτα από τα παραπάνω	7%	7%	6%
		Εξασφάλιση του συνόλου των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών			
		Εξασφάλιση μέρους των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών			
		Υποβολή αιτήσεων στις αρμόδιες αρχές για απαραίτητες γνωμοδοτήσεις/εγκρίσεις / άδειες.			
8	Σύσταση Φορέα	Τίποτα από τα παραπάνω			2%
		Έχει συσταθεί ο φορέας υλοποίησης της επένδυσης (εταιρεία, νομικό πρόσωπο κλπ) ή δεν απαιτείται σύσταση φορέα			
	Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών (μονάδες μεταποίησης και βιοτεχνικές μονάδες)	Δεν έχει συσταθεί ο φορέας που απαιτείται	5%	-	5%
		Το προϊόν χαρακτηρίζεται ως καινοτόμο			
9	Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών (μονάδες μεταποίησης και βιοτεχνικές μονάδες)	Η παραγωγική διαδικασία στο σύνολό της χαρακτηρίζεται ως νέα ή προηγμένη, ή αφορά σε χρήση συστημάτων αυτοματισμού-ελέγχου-καταγραφής δεδομένων στην παραγωγική διαδικασία	5%	-	5%
		Η συσκευασία και η παρουσίαση των προϊόντων είναι νέα ή προηγμένη ή γίνεται εισαγωγή μιας σημαντικά βελτιωμένης διαδικασίας παραγωγής για τη συγκεκριμένη επιχείρηση, το αποτέλεσμα της οποίας είναι σημαντικό σε σχέση με τον όγκο παραγωγής της, την ποιότητα των προϊόντων ή το κόστος παραγωγής της			
		Δεν υπάρχει καμία καινοτομία			
10	Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών ≠ υπηρεσίες	Οργανωτική καινοτομία / καινοτομία στο προϊόν ή στην διαχείριση και λειτουργία	-	5%	-
11	Ποσοστό δαπανών σχετικών με τη χρήση ή παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ),	Ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο με 20%			2%
		10% ≤ Ποσοστό < 20%			
		5% ≤ Ποσοστό < 10%			

A/A	ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ	19.2.2.4	19.2.2.5	19.2.3.1
	(φωτοβολταϊκά, βιοντιζελ, βιοαέριο κ.λ.π.) για την κάλυψη των αναγκών των μονάδων.	Ποσοστό < 5%			
12	Εγκατάσταση Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (π.χ. ISO14000, EMAS)	ΝΑΙ ΟΧΙ			
13	Ποσοστό δαπανών σχετικών με τη χρήση – εγκατάσταση – εφαρμογή συστήματος εξοικονόμησης ύδατος	Ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο με 20% 10% ≤ Ποσοστό < 20% 5% ≤ Ποσοστό < 10% Ποσοστό < 5%			2%
14	Προώθηση νεανικής επιχειρηματικότητας	Ο δικαιούχος της επένδυσης είναι νέος ≤ 35 ετών (φυσικό πρόσωπο) ή εταιρεία οι μέτοχοι της οποίας είναι στο σύνολο τους νέοι ≤ 35 ετών Ο δικαιούχος είναι εταιρεία οι μέτοχοι της οποίας είναι νέοι ≤ 35 ετών σε ποσοστό συμμετοχής άνω του 50% Τίποτα από τα παραπάνω			5%
15	Επαγγελματική εμπειρία (Προηγούμενη αποδεδειγμένη απασχόληση σε αντικείμενο σχετικό με τη φύση της πρότασης)	(κάθε έτος επαγγελματικής εμπειρίας βαθμολογείται με 20 μονάδες - μέγιστο τα 5 έτη)	5%	5%	3%
16	Τίτλοι Σπουδών σχετικοί με τη φύση της πρότασης.	Τίτλος σπουδών ΑΕΙ / ΤΕΙ Πτυχίο ΙΕΚ ή ΕΠΑΣ σχετικό με τη φύση της πρότασης ή επαγγελματική κατάρτιση τουλάχιστον 200 ωρών σχετική με το αντικείμενο της πρότασης Καμία εκ των παραπάνω εκπαίδευση	3%	3%	3%
17	Δυνατότητα διάθεσης ιδίων κεφαλαίων για την έναρξη υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου	Ποσοστό Ιδίων Κεφαλαίων επί της ιδιωτικής συμμετοχής *100%	3%	3%	3%
18	Ο δικαιούχος είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότης ή εταιρικό σχήμα αγροτών	ΝΑΙ ΟΧΙ	3%	3%	3%
19	Προώθηση επιχειρηματικότητας συλλογικών φορέων (Συνεταιρισμοί, ΚοινΣΕΠ, κ.ά.).	ΝΑΙ ΟΧΙ			3%
20	Προώθηση Επιχειρηματικότητας σε ΑΜΕΑ	ΝΑΙ ΟΧΙ	3%	3%	
21	Επεξεργασία πρώτων υλών Παραγόμενων με μεθόδους βάση προτύπων.	Πρώτη ύλη σε ποσοστό >30% 10% < Πρώτη ύλη σε ποσοστό < 30% Πρώτη ύλη σε ποσοστό < 10%			5%
22	Παραγωγή προϊόντων ποιότητας βάσει προτύπου	Παραγωγή σε ποσοστό >30% 10% < Παραγωγή σε ποσοστό < 30% Παραγωγή σε ποσοστό < 10%			5%
23	Εξασφάλιση πρώτων υλών	Ποσοστό επί του συνόλου της προσότητας πρώτης ύλης που ο φορέας έχει εξασφαλίσει από ίδια παραγωγή			4%
24	Συμμετοχή σε υφιστάμενα και τοπικά δίκτυα ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων	ΝΑΙ ΟΧΙ	3%	3%	

A/A	ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ	19.2.2.4	19.2.2.5	19.2.3.1
25	Αναγκαιότητα της πράξης	Δεν υπάρχει παρόμοια υπηρεσία / υποδομή στην Τοπική / Δημοτική Ενότητα		3%	
		Υπάρχει παρόμοια υπηρεσία / υποδομή στην Τοπική / Δημοτική Ενότητα			
26	Αύξηση θέσεων απασχόλησης	Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία άνω των δύο (2) νέων θέσεων απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας).	4%	4%	3%
		Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία μίας έως 2 νέων θέσεων απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας).			
		Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου προβλέπεται η δημιουργία έως μίας (1) νέας θέσης απασχόλησης σε Ε.Μ.Ε (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας).			
		Με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου δεν προβλέπεται δημιουργία θέσεων εργασίας			
27	Πρόβλεψη ενεργειών δράσεων προβολής	ΝΑΙ	3%	2%	3%
		ΟΧΙ			
28	Συμβατότητα με την τοπική αρχιτεκτονική	Διατηρητέο ή παραδοσιακό κτίριο	3%	3%	
		Παραδοσιακός οικισμός			
		Τύποτα από τα παραπάνω			
29	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων / προτύπων	3%	3%	5%
		Καμία εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων / προτύπων			
ΣΥΝΟΛΟ			100%	100%	100%

5 ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Η βαθμολόγηση των προτάσεων γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενο στο κεφάλαιο 2 του παρόντος οδηγού, εφαρμόζοντας τα κριτήρια επιλογής πράξεων που περιγράφονται στο κεφάλαιο 5, σύμφωνα με τις ακόλουθες επεξηγήσεις (για κάθε εξειδικευμένο κριτήριο, ορίζεται ο **τρόπος βαθμολόγησής του**, δηλαδή οι **τιμές** που δύναται να λάβει το εν λόγω κριτήριο και οι **καταστάσεις** στις οποίες αντιστοιχούν οι εν λόγω τιμές).

1.

Σαφήνεια και πληρότητα της πρότασης

Ελέγχεται αφενός, η σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης (Αίτηση Στήριξης και Παράρτημα αυτής) και αφετέρου, η πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά που τεκμηριώνουν τα αναγραφόμενα στην Αίτηση Στήριξης και το Παράρτημα της.

2.

Σκοπιμότητα της πρότασης (ειδικοί ή στρατηγικοί στόχοι του τοπικού προγράμματος που εξυπηρετούνται με την υλοποίηση της πρότασης)

Στη σκοπιμότητα της πρότασης ελέγχεται το ποσοστό της συσχέτισης με το σύνολο των ειδικών στόχων που αφορούν στην υποδράση με βάση το εγκεκριμένο αναμορφωμένο τοπικό πρόγραμμα.

Η συσχέτιση υπολογίζεται με ποσοστιαία αναλογία επί της 100 και βαθμολογείται ανάλογα με το ποσοστό. Την υψηλότερη βαθμολογία λαμβάνει η πρόταση που εξυπηρετεί το σύνολο των ειδικών στόχων που αφορούν την κάθε υποδράση, σύμφωνα με την Μήτρα Συσχέτισης των Θεματικών Κατευθύνσεων και Ειδικών Στόχων του τοπικού προγράμματος στο πρώτο κεφάλαιο του οδηγού.

Η σκοπιμότητα κρίνεται από τον εισηγητή/επιτροπή σύμφωνα με την Τοπική αναπτυξιακή στρατηγική που έχει διαμορφώσει η ΕΤΑΛ Α.Ε. όπως έχει σχεδιασθεί και ερμηνευθεί από αυτήν και έχει εγκριθεί. Λαμβάνονται υπόψη οι περιγραφές που κάθε υποψήφιος δικαιούχος εντάσσει στην αίτηση στήριξης του και τα παραρτήματα αυτής.

3. Προτεραιότητες υποδράσης

Εξετάζεται αν η προτεινόμενη πράξη εντάσσεται στις προτεραιότητες της υποδράσης, όπως αυτές περιγράφονται στο αναμορφωμένο εγκεκριμένο τοπικό πρόγραμμα ανά υποδράση και στον παρόντα οδηγό.

4. Ρεαλιστικότητα και αξιοπιστία του κόστους

Εξετάζεται ο αναλυτικός προϋπολογισμός του έργου (είδος, ποσότητες, τιμή μονάδος, σύνολο κτλ) σύμφωνα με το σχετικό υπόδειγμα της πρόσκλησης.

Θα πρέπει να τεκμηριώνεται το είδος και το ύψος των δαπανών, ώστε αυτές να συνάδουν με τη φύση, τους στόχους και τη λειτουργικότητα του επενδυτικού σχεδίου.

Εξετάζεται

1. η πληρότητα του προϋπολογισμού (αν περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία Υποέργα/κόστη για την υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου),
2. αν η κοστολόγηση της πράξης είναι εύλογη με την επισύναψη δικαιολογητικών που να αποδεικνύουν το «εύλογο κόστος» των αιτούμενων προς ενίσχυση δαπανών.

Οι δαπάνες, ως προς το εύλογο του κόστους τους, αξιολογούνται με χρήση κατάλληλου συστήματος αξιολόγησης, όπως δαπάνες αναφοράς (πίνακας τιμών Μονάδας), σύγκριση των διαφόρων προσφορών ή διασταυρωτικός έλεγχος προσφορών ομοειδών προϊόντων άλλων πράξεων από την αξιολόγηση.

Επίσης, η ΟΤΔ θα λάβει υπόψη και τους επίσημους τιμοκαταλόγους των προμηθευτών.

Για τον υπολογισμό του εύλογου κόστους, ο υποψήφιος προσκομίζει οικονομικές προσφορές για λοιπές δαπάνες πλην κτιριακών υποδομών. Εφόσον το μοναδιαίο ανά τεμάχιο κόστος αυτών υπερβαίνει, σε αξία τα 1.000 €, ή τα 5.000 € συνολικού ποσού ανά είδος, απαιτούνται τρεις (3) συγκρίσιμες προσφορές για το εν λόγω τεμάχιο, ενώ σε αντίθετη περίπτωση δύο (2)

Οι συγκρίσιμες προσφορές αφορούν ομοειδή και εφάμιλλα προϊόντα. Η ΟΤΔ θα αξιολογήσει τόσο τις οικονομικές παραμέτρους των προσφορών, όσο και τις ποιοτικές. Έτσι είναι δυνατό να γίνει δεκτή μια προσφορά η οποία δεν είναι η πιο συμφέρουσα οικονομικά, αρκεί ο δικαιούχος να τεκμηριώνει και η ΟΤΔ να αποδέχεται, την μοναδικότητα ή την υψηλή ποιότητα ή τις ειδικές προδιαγραφές που προσφέρει το προμηθευόμενο προϊόν.

Όσον αφορά στις δαπάνες που αφορούν κτιριακές υποδομές ο έλεγχος του «εύλογου κόστους» θα πραγματοποιείται μέσω σχετικών εγκεκριμένων Πινάκων Τιμών Μονάδος.

5. Ρεαλιστικότητα χρονοδιαγράμματος υλοποίησης επένδυσης

Εξετάζεται εάν η προτεινόμενη πράξη δύναται να υλοποιηθεί εντός της περιόδου επιλεξιμότητας που ορίζεται στην πρόσκληση, έως 30.06.2025 και ειδικότερα, εξετάζεται αν το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης της προτεινόμενης πράξης εμπίπτει εντός της περιόδου επιλεξιμότητας του ΠΑΑ 2014-2020. Επίσης θα ελέγχεται ο ορθολογικός προσδιορισμός των επιμέρους φάσεων υλοποίησης του έργου καθώς και το χρονοδιάγραμμα βάση του μεγέθους του έργου.

6

Ετοιμότητα έναρξης υλοποίησης της πρότασης

Εξετάζεται η περιγραφή των αντίστοιχων πεδίων της Αίτησης Στήριξης. Η βαθμολόγηση θα γίνεται με βάση την εξασφάλιση του συνόλου/τμήματος των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών, όπου ο υποψήφιος θα λαμβάνει την μέγιστη βαθμολογία, ανάλογα με τα δηλωθέντα στα σχετικά πεδία του παρατήματος Αίτησης Στήριξης.

Σε περίπτωση που ο υποψήφιος δεν έχει καθόλου άδειες και εγκρίσεις αλλά έχει υποβάλει τις αιτήσεις στις αρμόδιες αρχές για τις απαραίτητες γνωμοδοτήσεις/εγκρίσεις / άδειες, θα λαμβάνει την μικρότερη βαθμολογία. Σημειώνεται ότι στην πρόταση θα πρέπει να υπάρχουν σε αντίγραφο οι αριθμοί πρωτοκόλλου των αιτήσεων.

Για την τεκμηρίωση των ανωτέρω υποβάλλονται κατά περίπτωση:

- Άδεια Λειτουργίας,
- Άδεια Εγκατάστασης,
- Άδεια Δόμησης,
- Επιμέρους Άδειες, εγκρίσεις
- Αιτήσεις για την έκδοση των προηγούμενων

7

Σύσταση Φορέα

Εξετάζεται εάν έχει συσταθεί ο φορέας (εταιρεία, νομικό πρόσωπο κλπ) που θα είναι αρμόδιος για την εκτέλεση/υλοποίηση της πράξης.

Για το σκοπό αυτό προσκομίζεται η Βεβαίωση Έναρξης Εργασιών από την αρμόδια Δ.Ο.Υ.

8

Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών (μονάδες μεταποίησης και βιοτεχνικές μονάδες)

Εξετάζεται η περιγραφή των αντίστοιχων πεδίων της Αίτησης Στήριξης, **Ειδικότερα, εξετάζεται εάν τα προτεινόμενα έργα πληρούν τους όρους που περιγράφονται στον ακόλουθο Ορισμό της Καινοτομίας:**

«Η Καινοτομία ορίζεται ως «η εφαρμοσμένη χρήση της γνώσης με σκοπό την παραγωγή ή/και παροχή νέων ή ουσιαστικά βελτιωμένων προϊόντων, διαδικασιών ή/και υπηρεσιών που βρίσκουν άμεσης παραγωγικής, χρηστικής ή/και εμπορικής εφαρμογής». Εναλλακτικά μπορεί να ορισθεί ότι η καινοτομία συνίσταται στην παραγωγή, την αφομοίωση και την εκμετάλλευση με επιτυχία των νέων επιτευγμάτων ή ιδεών στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα.

Μια Καινοτόμα Δράση μπορεί να είναι ριζοσπαστική, ή σταδιακή (ανάλογα με τις αλλαγές σε υφιστάμενες λειτουργίες μιας επιχείρησης) και μπορεί να αναφέρεται σε ένα νέο προϊόν ή μια νέα υπηρεσία, στους τρόπους παραγωγής τους ή στην τεχνολογία που χρησιμοποιείται, όπως και στην διοικητική δομή ενός οργανισμού (εσωτερικά ή εξωτερικά σε σχέση με τους πελάτες ή καταναλωτές).

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Ως τεχνολογική καινοτομία ορίζεται:

α. Η εισαγωγή στην αγορά ενός νέου ή σημαντικά βελτιωμένου σε σχέση με τα βασικά του χαρακτηριστικά, τις τεχνικές προδιαγραφές, το ενσωματωμένο λογισμικό ή άλλα μη υλικά συστατικά, προστιθέμενες χρήσεις ή τη φιλικότητα προς τον χρήστη, προϊόντος (υλικού αγαθού ή υπηρεσίας), ή,

β. Η εισαγωγή στην επιχείρηση μίας νέας ή σημαντικά βελτιωμένης διαδικασίας παραγωγής, μεθόδου παροχής και διανομής ή διαδικασίας υποστήριξης για τα αγαθά ή τις υπηρεσίες. Το αποτέλεσμα (της διαδικασίας) θα πρέπει να είναι σημαντικό σε σχέση με τον όγκο της παραγωγής, την ποιότητα των προϊόντων ή το κόστος παραγωγής και διανομής. Καθαρά οργανωτικές ή διοικητικές μεταβολές δεν περιλαμβάνονται στην τεχνολογική καινοτομία.

Επιπρόσθετα, η τεχνολογική καινοτομία πρέπει να βασίζεται στα αποτελέσματα νέων τεχνολογικών εξελίξεων, νέων συνδυασμών υπαρχουσών τεχνολογιών ή στη χρησιμοποίηση άλλου είδους γνώσεων που αποκτήθηκαν από την επιχείρηση. Οι μεταβολές καθαρά αισθητικής φύσεως δεν περιλαμβάνονται.

ΜΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Οργανωτική μη τεχνολογική καινοτομία είναι η εφαρμογή νέων μεθόδων ή μεταβολών των μεθόδων, όσον αφορά τη δομή ή τη διοίκηση της επιχείρησης, που αποσκοπούν στη βελτίωση της χρήσης των γνώσεων στην επιχείρηση, της ποιότητας των αγαθών και των υπηρεσιών ή της αποτελεσματικότητας των ροών εργασίας.

Μη τεχνολογική καινοτομία εμπορίας είναι η εφαρμογή νέων ή βελτιωμένων σχεδίων ή μεθόδων πώλησης που αποσκοπούν στην αύξηση της ελκυστικότητας των αγαθών και των υπηρεσιών ή στην είσοδο σε νέες αγορές.

A) Παραδείγματα του τι μπορεί να αφορά η τεχνολογική καινοτομία

Ο κατάλογος είναι ενδεικτικός και δεν εξαντλεί όλες τις περιπτώσεις.

1. Βιομηχανία / Παραγωγή

Καινοτομία προϊόντος / διαδικασίας

- Νέες μέθοδοι στην παρασκευή τελικών και άλλων προϊόντων / υπηρεσιών με νέες πρώτες ύλες
- Χρήση νέων φιλικών προς το περιβάλλον υλικών

Προϊόντα βιοτεχνολογίας

- Νέες ενεργειακές τεχνολογίες στον πρωτογενή τομέα
- Φάρμακα βιολογικής βάσης
- Νέες διαγνωστικές μέθοδοι στην ιατρική ή στην παραγωγή
- Τεχνολογίες αισθητήρων
- Προϊόντα για την παροχή προστασίας του χρήστη ή περιβάλλοντος
- Συστήματα ολικής διαχείρισης απορριμμάτων ή αποβλήτων
- Αξιοποίηση απορριμμάτων / αποβλήτων.
- Μείωση ενεργειακής κατανάλωσης ανά μονάδα προϊόντος / υπηρεσίας
- Ενσωμάτωση «πράσινων» τεχνολογιών στην παραγωγική / παροχή υπηρεσιών
- Μέθοδος μέτρησης και ελέγχου διαδικασιών ή/και ποιότητας των προϊόντων με αισθητήρες
- Συστήματα που μετρούν και ελέγχουν τα αποθέματα των προϊόντων
- Εισαγωγή μεθόδων που στηρίζονται σε ψηφιακές τεχνολογίες για την ανάπτυξη της παραγωγής (π.χ. αυτοματοποιημένη γραμμή παραγωγής)
- Εισαγωγή προγραμμάτων προσομοίωσης για τον έλεγχο και τη βελτιστοποίηση των τελικών ή και των ενδιάμεσων μεθόδων της παραγωγής και των προϊόντων

2. Εμπόριο - Χονδρικό Εμπόριο

Καινοτομία «προϊόντος» ή διαδικασίας

- Εισαγωγή οικολογικών προϊόντων στη σειρά των αγαθών
- Νέα είδη υπηρεσιών πιστοποίησης

- Εισαγωγή επιπρόσθετων υπηρεσιών: συνδυασμένες υπηρεσίες (π.χ. τεχνικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες, εξέταση και πιστοποίηση υπηρεσιών)
- Πώληση απευθείας στον πελάτη - Ηλεκτρονική ανταλλαγή προϊόντων
- Μείωση ενεργειακού «αποτυπώματος» παραγωγικών διαδικασιών
- Μέθοδοι εντοπισμού και ελέγχου των φορτίων
- Ψηφιακός χειρισμός προϊόντων
- Εισαγωγή καναλιών άμεσης επανατροφοδότησης μεταξύ πελάτη-παραγωγού
- Ηλεκτρονικοί κατάλογοι (π.χ. σε οπτικούς δίσκους)
- Κέντρα εξυπηρέτησης πελατών για συντονισμό όλων των απαιτήσεων των πελατών

3. Άλλες περιπτώσεις καινοτομίας

- Ανάπτυξη εφαρμογών λογισμικού για καινοτόμες εφαρμογές (π.χ. αγροτικό τομέα)
- Ανάπτυξη ευέλικτου και φιλικού προς το χρήστη λογισμικού
- Υπηρεσίες βιομηχανικού σχεδιασμού πρωτότυπου προϊόντος / διεργασίας / παροχής υπηρεσίας.
- Ανάπτυξη και παροχή υπηρεσιών εξομοίωσης και μοντελοποίησης.
- Εξ' αποστάσεως συντήρηση λογισμικού και παροχή συμβουλών
- Παροχή νέων εφαρμογών και προγραμμάτων πολυμέσων
- Εφαρμογές εκπαίδευσης εξ αποστάσεως
- Εφαρμογή θερμογραφικών και μεθόδων / τεχνικών μη – καταστροφικών ελέγχων στην αποτίμηση τεχνικών συστημάτων.
- Εφαρμογές τηλεματικής και ψηφιακών συστημάτων μετάδοσης.
- Εφαρμογές τηλε-ιατρικής

Β) Παραδείγματα του τι μπορεί να είναι μη τεχνολογική καινοτομία

Είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ της τεχνολογικής καινοτομίας προϊόντων και διαδικασιών και της μη τεχνολογικής καινοτομίας (οργάνωσης και εμπορίας). Για παράδειγμα:

- Τα πιστοποιητικά ISO ή η εισαγωγή συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου ποιότητας είναι τεχνολογική καινοτομία μόνο όταν συνδέονται άμεσα με την εισαγωγή νέων ή σημαντικά βελτιωμένων διαδικασιών.
- Η δημιουργία μίας απλής ιστοσελίδας με πληροφορίες, χωρίς on-line νέες και πρωτότυπες υπηρεσίες δεν αποτελεί καινοτομία. Αν υπάρχουν οι πρωτότυπες υπηρεσίες τότε αποτελεί παράδειγμα μη τεχνολογικής καινοτομίας
- Οι οργανωτικές καινοτομίες θεωρούνται τεχνολογικές μόνο στην περίπτωση που βασίζονται σε νέες τεχνολογικές εφαρμογές και επιφέρουν μετρήσιμες αλλαγές στην απόδοση, για παράδειγμα αύξηση στην παραγωγικότητα ή στις πωλήσεις.

Τι δεν είναι καινοτομία οποιασδήποτε μορφής

Ένα σημαντικό κριτήριο για όλα τα είδη καινοτομίας είναι ότι πρέπει να περιέχουν μία σημαντική αλλαγή / διαφοροποίηση στα υπάρχοντα προϊόντα (αγαθά ή υπηρεσίες), τις διαδικασίες, τις μεθόδους εμπορίας ή τις οργανωτικές δομές και πρακτικές της επιχείρησης. Δεν είναι λοιπόν καινοτομία αλλαγές οι οποίες:

(1) έχουν μικρή σημασία ή εμβέλεια ή δεν επιφέρουν ικανό βαθμό νεωτερισμού στην επιχείρηση όπως:

- διακοπή χρήσης μίας διαδικασίας, μεθόδου εμπορίας ή εμπορικής εκμετάλλευσης ενός προϊόντος,
- αλλαγές προερχόμενες αποκλειστικά από μεταβολές των τιμών των παραγωγικών συντελεστών,
- απλή αντικατάσταση ή αναβάθμιση ενός προϊόντος ή διαδικασίας ή συσκευασίας
- παραγωγή επί παραγγελία

- εποχιακές και άλλες κυκλικές μεταβολές.

(2) επιφέρουν “άλλες δημιουργικές βελτιώσεις”, όπου ο νεωτερισμός δεν αφορά τη χρήση ή τα αντικειμενικά χαρακτηριστικά απόδοσης των προϊόντων, ούτε τον τρόπο παραγωγής ή και διανομής τους, αλλά την αισθητική ή άλλες υποκειμενικές ιδιότητες, όπως αλλαγές που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό στη μόδα ή γενικά αλλαγές αισθητικής φύσεως.

9

Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών ≠ υπηρεσίες

Ως ανωτέρω σχετικά με την **οργανωτική καινοτομία**.

10

Ποσοστό δαπανών σχετικών με την εξοικονόμηση ενέργειας.

Εξετάζεται η περιγραφή των αντίστοιχων πεδίων της Αίτησης Στήριξης. Για την τεκμηρίωση των δαπανών θα πρέπει να προσκομίζονται τα αντίστοιχα προτιμολόγια.

11

Εγκατάσταση Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (π.χ. ISO14000, EMAS)

Εξετάζεται η περιγραφή του αντίστοιχου πεδίου της Αίτησης Στήριξης. Για την τεκμηρίωση του κριτηρίου θα πρέπει να προσκομιστούν τα αντίστοιχα προτιμολόγια και να συμπεριλαμβάνονται οι σχετικές δαπάνες των συστημάτων διαχείρισης ή των ποιοτικών σημάτων στον αναλυτικό προϋπολογισμό της πρότασης.

Προσοχή: Σε περίπτωση υφιστάμενης επιχείρησης με εφαρμογή συστήματος, προσκομίζεται το αντίστοιχο πιστοποιητικό για την εκπλήρωση του κριτηρίου.

12

Ποσοστό δαπανών σχετικών με τη χρήση – εγκατάσταση – εφαρμογή συστήματος εξοικονόμησης ύδατος

Εξετάζεται η περιγραφή των αντίστοιχων πεδίων της Αίτησης Στήριξης. Για την τεκμηρίωση των δαπανών θα πρέπει να προσκομίζονται τα αντίστοιχα προτιμολόγια.

13

Πρώθηση νεανικής επιχειρηματικότητας

Η εκπλήρωση του κριτηρίου ελέγχεται από την προσκόμιση Αντίγραφου ταυτότητας ή διαβατηρίου, καθώς και με την προσκόμιση καταστατικού εταιρικού σχήματος.

14

Επαγγελματική εμπειρία (Προηγούμενη αποδεδειγμένη απασχόληση σε αντικείμενο σχετικό με τη φύση της πρότασης)

Εξετάζεται η προηγούμενη αποδεδειγμένη απασχόληση του δικαιούχου σε αντικείμενο σχετικό με τη φύση της πρότασης.

Η εκπλήρωση του κριτηρίου ελέγχεται από την προσκόμιση:

- Βεβαίωσης Έναρξης και ΚΑΔ από Δ.Ο.Υ. ή
- Βεβαίωση εργοδότη/φορέα.

Στην περίπτωση εταιρειών εξετάζεται η επαγγελματική εμπειρία ενός ατόμου μεταξύ του διαχειριστή ή του προέδρου ή του Δ/ντα Συμβούλου ή ενός εκ των εταίρων που συμμετέχει στην εταιρεία με ποσοστό τουλάχιστον 20%.

15

Τίτλοι Σπουδών σχετικοί με τη φύση της πρότασης.

Εξετάζεται η ύπαρξη τίτλου σπουδών σχετικού με τη φύση της πρότασης.

Η εκπλήρωση του κριτηρίου ελέγχεται από την προσκόμιση:

- Τίτλου σπουδών ΑΕΙ / ΤΕΙ σχετικών με τη φύση της πρότασης
- Πτυχίο ΙΕΚ ή ΕΠΑΣ σχετικό με τη φύση της πρότασης ή επαγγελματική κατάρτιση τουλάχιστον 200 ωρών σχετική με το αντικείμενο της πρότασης

Στην περίπτωση εταιρειών εξετάζεται η ύπαρξη τίτλου σπουδών ενός ατόμου μεταξύ του διαχειριστή ή του προέδρου ή του Δ/ντα Συμβούλου ή ενός εκ των εταίρων που συμμετέχει στην εταιρεία με ποσοστό τουλάχιστον 20%.

16

Δυνατότητα διάθεσης ιδίων κεφαλαίων για την έναρξη υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου

Για την κάλυψη της ιδιωτικής συμμετοχής, ο δυνητικός δικαιούχος της ενίσχυσης μπορεί να χρησιμοποιήσει ιδίους πόρους ή/και δάνειο ή/και συνδυασμό τους.

Εξετάζεται η περιγραφή των αντίστοιχων πεδίων της Αίτησης Στήριξης . Τα ανωτέρω τεκμηριώνονται από Βεβαίωση Τραπεζικού Ιδρύματος ή έγκρισης δανείου.

Όταν γίνεται χρήση Υπεύθυνης Δήλωσης περί ιδίων πόρων, θα πρέπει να αναγράφεται ότι σε περίπτωση δανεισμού, που θα ανέρχεται στο ως άνω ποσοστό, το δάνειο θα πρέπει να είναι ελεύθερο από κάθε είδους κρατική ενίσχυση, συμπεριλαμβανομένων τυχόν εγγυήσεων ή επιδοτήσεων επιτοκίου, ή δανείου με ευνοϊκότερους όρους χορήγησης μέσω κάθε είδους χρηματοδοτικών εργαλείων.

Κάθε δυνητικός δικαιούχος μπορεί να πραγματοποιήσει πράξη με προϋπολογισμό στα μέγιστα επιτρεπόμενα όρια. Ωστόσο, απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη μιας πράξης στη συγκεκριμένη υποδράση, αποτελεί η ύπαρξη διαθέσιμων πόρων στο ύψος του συνολικού προϋπολογισμού αυτής.

Διευκρινίζεται ότι σε περίπτωση χρήσης του ΚΑΝ. 1407/2013, δεν μπορεί να υποβληθεί πρόταση με δημόσια δαπάνη άνω των 200.000 ευρώ.

Το κριτήριο βαθμολογείται ανάλογα με το ποσοστό Ιδίων Κεφαλαίων επί της συνολικής ιδιωτικής συμμετοχής.

Όλα τα τραπεζικά έγγραφα και λοιπά δικαιολογητικά πρέπει να έχουν ημερομηνία έκδοσης μεταγενέστερη της δημοσίευσης της Πρόσκλησης. Σε περίπτωση υφιστάμενων νομικών προσώπων, απαιτούνται όλα τα ανωτέρω είτε από την εταιρεία, είτε από τα μέλη της εταιρείας με την πρόσθετη δέσμευση (Υπεύθυνη Δήλωση του Νομίμου Εκπροσώπου) ότι σε περίπτωση έγκρισης της πρότασης θα ακολουθήσει διαδικασία ισόποσης αύξησης Κεφαλαίου, πριν την απόφαση ένταξης. Σε περίπτωση υπο ίδρυση νομικών προσώπων όλα τα παραπάνω εξετάζονται σε επίπεδο εταιρών.

Επισημαίνεται ότι επειδή η κάλυψη της Ιδιωτικής συμμετοχής αποτελεί βαθμολογούμενο κριτήριο, η προσκόμιση Υπεύθυνης Δήλωσης βαθμολογείται με μηδέν (0).

17

Ο δικαιούχος είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότης ή εταιρικό σχήμα αγροτών

Ο Επαγγελματίας αγρότης για τις διατάξεις του νόμου 3874/2010 ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 65 του νόμου 4389/2016. Δηλαδή :

«Επαγγελματίας αγρότης είναι το ενήλικο φυσικό πρόσωπο που έχει δικαίωμα εγγραφής στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων, εφόσον πληροί σωρευτικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- αα) Είναι κάτοχος αγροτικής εκμετάλλευσης.
- αβ) Ασχολείται επαγγελματικά με αγροτική δραστηριότητα στην εκμετάλλευσή του τουλάχιστον κατά 30% του συνολικού ετήσιου χρόνου εργασίας του.
- αγ) Λαμβάνει από την απασχόλησή του σε αγροτική δραστηριότητα το 50% τουλάχιστον του συνολικού ετήσιου εισοδήματός του και
- αδ) Είναι ασφαλισμένος ο ίδιος και η αγροτική του εκμετάλλευση, όπου απαιτείται, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
- αε) Τηρεί λογιστικά βιβλία, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.»

Τα ανωτέρω τεκμηριώνονται από την προσκόμιση κατά περίπτωση:

- Βεβαίωση εγγραφής στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (ΜΑΑΕ).
- Ε1 και εκκαθαριστικό ή
- καταστατικό εταιρικού σχήματος και Ε3 (για νομικό πρόσωπο).

**ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (Εισοδήματα
τελευταίας τριετίας)**

Πηγή εισοδήματος	ΕΤΟΣ v-2		ΕΤΟΣ v-1		ΕΤΟΣ v		Μ.Ο. τριετίας	
	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%	ΠΟΣΟ	%
	1		2		3		4=(1+2+3)/3	
Γεωργικές επιχειρήσεις								
Λοιπές πηγές								
Σύνολο								

Παρατηρήσεις:

- Όπου (v) θεωρείται το εξεταζόμενο έτος
- Ο πίνακας συμπληρώνεται με βάση τα στοιχεία των εκκαθαριστικών σημειωμάτων. Σε περίπτωση που δεν έχει εκδοθεί για το τρέχον έτος, συμπληρώνεται με βάση το έντυπο Ε1 της δήλωσης εισοδήματος
- Το ποσοστό υπολογίζεται επί του συνόλου των εισοδημάτων ανά έτος και του μέσου όρου τριετίας

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
--	------------	------------

18**Πρώθηση επιχειρηματικότητας συλλογικών φορέων (Συνεταιρισμοί, ΚοινΣΕΠ, κ.ά.).**

Η εκπλήρωση του κριτηρίου ελέγχεται με την προσκόμιση του Καταστατικού του δικαιούχου φορέα που υποδηλώνει τη συλλογική, συνεργατική ή συνεταιριστική μορφή του δικαιούχου, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο.

19**Πρώθηση Επιχειρηματικότητας σε ΑΜΕΑ**

Η βαθμολογία του κριτηρίου ελέγχεται με την προσκόμιση βεβαίωσης αρμόδιου φορέα (π.χ. ΚΕ.Π.Α.), που πιστοποιεί την ιδιότητα ΑμεΑ, του δικαιούχου εφόσον είναι φυσικό πρόσωπο. Στην περίπτωση νομικού προσώπου (υφιστάμενου και υπό ίδρυση), βαθμολογείται η ιδιότητα ΑμεΑ (εφόσον αφορά τουλάχιστον το 50% των εταίρων / μετόχων του νομικού προσώπου). Προσκομίζεται για εξέταση και το καταστατικό ή σχέδιο καταστατικού του εταιρικού σχήματος.

20**Επεξεργασία πρώτων υλών Παραγόμενων με μεθόδους βάση προτύπων.**

Εξετάζεται η περιγραφή των αντίστοιχων πεδίων της Αίτησης Στήριξης, όπου περιγράφεται η χρήση προϊόντων βιολογικής καλλιέργειας ή βιολογικής εκτροφής ή προϊόντων παραγόμενων με βάση άλλων προτύπων και το ποσοστό τους επί των συνολικών χρησιμοποιούμενων πρώτων υλών. Τα ανωτέρω τεκμηριώνονται από Βεβαίωση Αρμόδιου Διοικητικού Φορέα, Φορέα Πιστοποίησης και με συμβάσεις μεταξύ παραγωγών και εν δυνάμει δικαιούχων .

21**Παραγωγή προϊόντων ποιότητας βάσει προτύπου (Βιολογικά κλπ)**

Εξετάζεται η περιγραφή των αντίστοιχων πεδίων της Αίτησης Στήριξης, όπου περιγράφεται η παραγωγή βιολογικών προϊόντων ή ζωικών προϊόντων προερχόμενων από ειδικές εκτροφές ή προϊόντων που παράγονται με σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης, κλπ, καθώς και το ποσοστό τους επί των συνολικών παραγόμενων προϊόντων. Τα ανωτέρω τεκμηριώνονται από Βεβαίωση Αρμόδιου Διοικητικού Φορέα, Φορέα Πιστοποίησης και με συμβάσεις μεταξύ παραγωγών και εν δυνάμει δικαιούχων .

22**Εξασφάλιση πρώτων υλών**

Εξετάζεται η περιγραφή του αντίστοιχου πεδίου της Αίτησης Στήριξης, όπου αναφέρεται το ποσοστό επί του συνόλου της ποσότητας πρώτης ύλης που εξασφαλίζετε από ίδια παραγωγή και τεκμηριώνεται από:

- Ιδιωτικά Συμφωνητικά μίσθωσης ή/και
- Ε9 και Ε1.

23

Συμμετοχή σε υφιστάμενα και τοπικά δίκτυα ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων

Εξετάζεται η συμμετοχή ή η πρόθεση συμμετοχής της επιχείρησης σε υφιστάμενα τοπικά δίκτυα ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων.

24

Αναγκαιότητα της πράξης

Εξετάζεται συνολικά από τα πεδία της Αίτησης Στήριξης αν υπάρχει ή όχι παρόμοια υπηρεσία / υποδομή στην περιοχή της Τοπικής ή Δημοτικής Κοινότητας, καθώς και ο αριθμός των παρόμοιων υφιστάμενων υπηρεσιών/υποδομών. Η εξέταση γίνεται κατά την κρίση του εισηγητή/επιτροπής για την αναγκαιότητα της πράξης, σύμφωνα με την δυνατότητα κάλυψης των τοπικών αναγκών από τις υφιστάμενες υπηρεσίες/υποδομές λαμβάνοντας υπόψη πληθυσμιακά κριτήρια.

Δεν βαθμολογείται αποκλειστικά η μοναδικότητα της υπηρεσίας/υποδομής.

25

Αύξηση θέσεων απασχόλησης

Εξετάζεται η περιγραφή των αντίστοιχων πεδίων της Αίτησης Στήριξης και βαθμολογείται η προβλεπόμενη δημιουργία, με την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου, νέων θέσεων απασχόλησης σε Ετήσιες Μονάδες Εργασίας (ΕΜΕ), δηλαδή αριθμού νέων εργαζομένων πλήρους απασχόλησης που θα εργαστούν στην εξεταζόμενη επιχείρηση ή για λογαριασμό αυτής επί ολόκληρο έτος. Τα άτομα που δεν θα εργαστούν ολόκληρο έτος, οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης, ανεξάρτητα από τη διάρκεια, και οι εργαζόμενοι σε εποχική βάση αντιστοιχούν σε κλάσματα των ΕΜΕ.

Όσον αφορά υφιστάμενες επιχειρήσεις, ως έτος βάσης για τη σύγκριση και το διαχωρισμό των Υφιστάμενων ΕΜΕ και την τεκμηρίωση της «Δημιουργίας» των ΕΜΕ θα χρησιμοποιηθεί για την παρούσα Πρόσκληση το έτος 2022.

(Αυτό βέβαια δεν ισχύει σε περίπτωση Αιτήσεων Στήριξης που θα αφορούν ίδρυση επιχειρήσεων από Νέους κάτω των 35 ετών, Υποδράσεις 19.2.2.4 και 19.2.2.5, που θα κάνουν χρήση της αναδρομικής επιλεξιμότητας του Καν. 1407/2013 De minimis όπως προκύπτει από το Άρθρο 5 της δημοσιευμένης Πρόσκλησης του Τοπικού Προγράμματος. Σε αυτήν την περίπτωση οι όποιες ΕΜΕ προκύπτουν τεκμηριώνουν Δημιουργία Απασχόλησης, σύμφωνα πάντα και με τα δικαιολογητικά που θα προσκομισθούν.)

Στον αριθμό απασχολούμενων περιλαμβάνονται:

- α) οι μισθωτοί,
- β) τα άτομα που εργάζονται για την επιχείρηση, έχουν σχέση εξάρτησης προς αυτήν και εξομοιώνονται με μισθωτούς με βάση το Εθνικό δίκαιο,
- γ) οι ιδιοκτήτες επιχειρηματίες (Αυτοαπασχόληση),
- δ) οι εταίροι που ασκούν τακτική δραστηριότητα εντός της επιχείρησης και προσπορίζονται οικονομικά πλεονεκτήματα από την επιχείρηση,

Οι μαθητευόμενοι ή οι σπουδαστές που βρίσκονται σε επαγγελματική εκπαίδευση στο πλαίσιο σύμβασης μαθητείας ή επαγγελματικής κατάρτισης δεν συνυπολογίζονται στον αριθμό απασχολούμενων. Η διάρκεια των αδειών μητρότητας ή των γονικών αδειών δεν συνυπολογίζεται.

Σημείωση : 1 ΕΜΕ ανάγεται σε 1.720 ετήσιες ώρες πλήρους, μερικής ή εποχιακής απασχόλησης

Η βαθμολογία του κριτηρίου διαμορφώνεται ως εξής :

- ΕΜΕ = 0, βαθμολογείται με 0

- $0 < EME \leq 1$, βαθμολογείται με 30
- $1 < EME \leq 2$, βαθμολογείται με 60
- $2 < EME$, βαθμολογείται με 100

26

Πρόβλεψη ενεργειών δράσεων προβολής

Προκύπτει από την εξέταση του σχετικού πεδίου της Αίτησης Στήριξης και τεκμηριώνεται από την ύπαρξη αντίστοιχων δαπανών και σχετικών προτιμολογίων.

Οι ενέργειες προβολής εξετάζονται συγκριτικά με τις υποβληθείσες προτάσεις που δηλώνουν σχετικές δαπάνες και ενέργειες προβολής.

27

Συμβατότητα με την τοπική αρχιτεκτονική

Εξετάζονται δύο επιμέρους κριτήρια: α) αν το κτίριο στο οποίο θα υλοποιηθεί το έργο χαρακτηρίζεται Διατηρητέο ή παραδοσιακό και β) αν η περιοχή χαρακτηρίζεται ως παραδοσιακός οικισμός.

Για την τεκμηρίωση των ανωτέρω υποβάλλονται κατά περίπτωση:

- ΦΕΚ,
- Τοπικά Σύμφωνα,
- Βεβαίωση Αρμόδιου φορέα για διατηρητέο κτίριο,
- Αρχιτεκτονικά Σχέδια.

28

Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων

Εξετάζεται η περιγραφή του αντίστοιχου πεδίου της Αίτησης Στήριξης, για την τεκμηρίωση των οποίων θα πρέπει να προσκομιστούν τα αντίστοιχα προτιμολόγια.

Εξετάζεται αν ο δικαιούχος εφαρμόζει ή προτίθεται να εφαρμόσει ποιοτικά συστήματα.

Προσοχή: Σε περίπτωση υφιστάμενης επιχείρησης με εφαρμογή συστήματος διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων, προσκομίζεται το αντίστοιχο πιστοποιητικό για την εκπλήρωση του κριτηρίου.

Για τη βαθμολόγηση των πράξεων δεν λαμβάνονται υπόψη ενέργειες που είναι υποχρεωτικές από την κείμενη νομοθεσία για τη κατασκευή και λειτουργία του συγκεκριμένου έργου.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Προσοχή: Οι βαθμολογούμενες ενέργειες που συνοδεύονται από σχετικές δαπάνες στον αναλυτικό προϋπολογισμό του έργου εκτελούνται υποχρεωτικά. Σε περίπτωση μη υλοποίησης μέρους των βαθμολογούμενων δαπανών, η διαφορά δεν μεταφέρεται στην υλοποίηση άλλων δαπανών αλλά μειώνεται αντίστοιχα ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου.

α/α	ΚΡΙΤΗΡΙΟ	ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ
1	Σαφήνεια και πληρότητα της πρότασης	Αίτηση Στήριξης, Πίνακας Δικαιολογητικών.
2	Σκοπιμότητα της πρότασης (ειδικοί ή στρατηγικοί στόχοι του τοπικού προγράμματος που εξυπηρετούνται με την υλοποίηση της πρότασης)	Αίτηση ενίσχυσης και Πρόσκληση.
3	Προτεραιότητες υποδράσης	Αίτηση ενίσχυσης και Πρόσκληση
4	Ρεαλιστικότητα και αξιοπιστία του κόστους	<ul style="list-style-type: none"> Αίτηση Στήριξης - Αναλυτικός προϋπολογισμός έργου Αναλυτικές προμετρήσεις κτιριακών εργασιών συνοδευόμενες με τα αντίστοιχα αρχιτεκτονικά σχέδια (όπου απαιτείται) Προσφορές (όπου απαιτείται)
5	Ρεαλιστικότητα χρονοδιαγράμματος υλοποίησης επένδυσης	Αίτηση Στήριξης
6	Ετοιμότητα έναρξης υλοποίησης της πρότασης	Αίτηση Στήριξης, Άδεια Λειτουργίας, Άδεια Εγκατάστασης, Άδεια Δόμησης, Επιμέρους Άδειες, Αιτήσεις για την έκδοση των προηγούμενων.
7	Σύσταση Φορέα	<ul style="list-style-type: none"> Έναρξη στην Δ.Ο.Υ. Καταστατικό του νομικού προσώπου
8	Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών (μονάδες μεταποίησης και βιοτεχνικές μονάδες)	Αίτηση Στήριξης και Πρόσκληση. Τυχόν πιστοποιητικά προμηθευτών και έντυπα τεχνικών προδιαγραφών του προβλεπόμενου εξοπλισμού ή των υλικών κατασκευής. Βεβαιώσεις επίσημων ή συλλογικών φορέων (Πανεπιστήμια, Επιμελητήρια κλπ)
9	Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών / υπηρεσίες	Αίτηση Στήριξης και Πρόσκληση. Βεβαιώσεις επίσημων ή συλλογικών φορέων (Πανεπιστήμια, Επιμελητήρια κλπ)
10	Ποσοστό δαπανών σχετικών με την εξοικονόμηση ενέργειας.	Αίτηση Στήριξης/Επιλέξιμες δαπάνες. Οι τεχνικές προδιαγραφές των προτεινόμενων δαπανών (σύμφωνα με τα αντίστοιχα προτιμολόγια/προσφορές)
11	Εγκατάσταση Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (π.χ. ISO14000, EMAS)	Αίτηση Στήριξης/Επιλέξιμες δαπάνες. Για υφιστάμενες επιχειρήσεις με εφαρμογή συστήματος το αντίστοιχο πιστοποιητικό
12	Ποσοστό δαπανών σχετικών με τη χρήση – εγκατάσταση – εφαρμογή συστήματος εξοικονόμησης ύδατος	Αίτηση Στήριξης/Επιλέξιμες δαπάνες. Οι τεχνικές προδιαγραφές των προτεινόμενων δαπανών (σύμφωνα με τα αντίστοιχα προτιμολόγια/προσφορές)
13	Πρώθηση νεανικής επιχειρηματικότητας	Φωτοτυπία ταυτότητας ή διαβατηρίου, καταστατικό εταιρικού σχήματος
14	Επαγγελματική εμπειρία (Προηγούμενη αποδεδειγμένη απασχόληση σε αντικείμενο σχετικό με τη φύση της πρότασης)	Έναρξη και ΚΑΔ από Δ.Ο.Υ. ή Βεβαίωση εργοδότη/φορέα.
15	Τίτλοι Σπουδών σχετικοί με τη φύση της πρότασης.	Πτυχίο ή Βεβαίωση σπουδών ή Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης.

16	Δυνατότητα διάθεσης ιδίων κεφαλαίων για την έναρξη υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου	<p>Εξετάζεται η περιγραφή των αντιστοιχων πεδίων της Αίτησης Στήριξης . Η απόδειξη της Ιδιωτικής Συμμετοχής τεκμηριώνεται είτε με Υπεύθυνη Δήλωση του δικαιούχου, είτε με σχετικό τραπεζικό έγγραφο, είτε με την απόδειξη κατοχής άλλου άμεσα ρευστοποιήσιμου τίτλου όπως μετοχές και ομόλογα. (Επισημαίνεται ότι επειδή η κάλυψη της Ιδιωτικής συμμετοχής αποτελεί βαθμολογούμενο κριτήριο, η προσκόμιση Υπεύθυνης Δήλωσης βαθμολογείται με μηδέν (0). Προσκομίζονται κατά περίπτωση:</p> <p>Για τις ατομικές επιχειρήσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Υπεύθυνη Δήλωση δικαιούχου για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής (η προσκόμιση Υπεύθυνης Δήλωσης βαθμολογείται με μηδέν (0) ή • Σχετικό τραπεζικό έγγραφο για τους διαθέσιμους ίδιους πόρους του υποψήφιου δικαιούχου με δέσμευση (υπεύθυνη δήλωση) του δικαιούχου ότι το ποσό θα διατεθεί για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής ή / και • Βεβαιώσεις κατοχής κινητών αξιών (ομολόγων, μετοχών εισηγμένων εταιρειών, μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων) στις οποίες αποτιμάται η τρέχουσα αξία τους της τελευταίας ημέρας του προηγούμενου μήνα πριν την ημερομηνία της ηλεκτρονικής υποβολής της αίτησης χρηματοδότησης ή / και • Σχετικό τραπεζικό έγγραφο για την πρόθεση δανειοδότησης για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής. <p>Για νομικά πρόσωπα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Υπεύθυνη Δήλωση δικαιούχου για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής (η προσκόμιση Υπεύθυνης Δήλωσης βαθμολογείται με μηδέν (0) ή • Σχετικό τραπεζικό έγγραφο για τους διαθέσιμους ίδιους πόρους του νομικού προσώπου με βεβαίωση του νόμιμου εκπροσώπου, ότι το ποσό προέρχεται από τους εταίρους / μετόχους και προορίζεται για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και κάλυψη της ίδιας συμμετοχής ή / και • Βεβαιώσεις τραπεζικών λογαριασμών των εταίρων / μετόχων με παράλληλη δέσμευσή τους (υπεύθυνη δήλωση) ότι τα ποσά θα διατεθούν για την αύξηση μετοχικού / εταιρικού κεφαλαίου για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής ή / και • Βεβαιώσεις κατοχής κινητών αξιών (ομολόγων, μετοχών εισηγμένων εταιρειών, μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων) στις οποίες αποτιμάται η τρέχουσα αξία τους της τελευταίας ημέρας του προηγούμενου μήνα πριν την ημερομηνία της ηλεκτρονικής υποβολής της αίτησης χρηματοδότησης ή / και • Σχετικό τραπεζικό έγγραφο για την πρόθεση δανειοδότησης για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής. <p>Υπό ίδρυση νομικά πρόσωπα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τραπεζικοί λογαριασμοί των εταίρων / μετόχων, με παράλληλη δέσμευσή τους (υπεύθυνη δήλωση) ότι τα ποσά θα διατεθούν στο κεφάλαιο της εταιρείας για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής ή / και • Βεβαιώσεις κατοχής κινητών αξιών (ομολόγων, μετοχών εισηγμένων εταιρειών, μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων) στις οποίες αποτιμάται η τρέχουσα αξία τους της τελευταίας ημέρας του προηγούμενου μήνα πριν την ημερομηνία της ηλεκτρονικής υποβολής της αίτησης χρηματοδότησης ή / και • Σχετικό τραπεζικό έγγραφο για την πρόθεση δανειοδότησης για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής.
17	Ο δικαιούχος είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότης ή εταιρικό σχήμα αγροτών	Βεβαίωση εγγραφής στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων (ΜΑΑΕ). Ε1 και εκκαθαριστικό ή καταστατικό εταιρικού σχήματος και Ε3 (για νομικό πρόσωπο).
18	Πρώθηση επιχειρηματικότητας συλλογικών φορέων (Συνεταιρισμοί, ΚοινΣΕΠ, κ.ά.).	Καταστατικό φορέα.
19	Πρώθηση Επιχειρηματικότητας σε ΑΜΕΑ	Βεβαίωση για ΑΜΕΑ αρμόδιο φορέα.
20	Επεξεργασία πρώτων υλών Παραγόμενων με μεθόδους βάση προτύπων.	Βεβαίωση Αρμόδιου Φορέα
21	Παραγωγή προϊόντων ποιότητας βάσει προτύπου (Βιολογικά κλπ)	Βεβαίωση Αρμόδιου Φορέα
22	Εξασφάλιση πρώτων υλών	Ιδιωτικά Συμφωνητικά μίσθωσης ή/και Ε9.
23	Συμμετοχή σε υφιστάμενα και τοπικά δίκτυα ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων	Βεβαίωση από Τοπικό Δίκτυο
24	Αναγκαιότητα της πράξης	Αίτηση Στήριξης Βεβαίωση αρμόδιας αρχής/φορέα (π.χ. Επιμελητήριο, Εμπορικός σύλλογος, Δημόσια / Δημοτική αρχή, κ.α.).
25	Αύξηση θέσεων απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Αίτηση Στήριξης • Αναλυτικές Περιοδικές Καταστάσεις (ΑΠΔ) τελευταίου κλεισμένου έτους • Έντυπο 4 (Πίνακας Προσωπικού)
26		Αίτηση Στήριξης. Σχετικές δαπάνες / προτιμολόγια.

	Πρόβλεψη ενεργειών δράσεων προβολής	
27	Συμβατότητα με την τοπική αρχιτεκτονική	ΦΕΚ, Τοπικά Σύμφωνα, Βεβαίωση Αρμόδιου φορέα για διατηρητέο κτίριο, Αρχιτεκτονικά Σχέδια.
28	Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης και ποιοτικών σημάτων	Αίτηση Στήριξης/Επιλέξιμες δαπάνες. Για υφιστάμενες επιχειρήσεις με εφαρμογή συστήματος το αντίστοιχο πιστοποιητικό

---

6. ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΩΝ

Γενικά:

1. Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά μπορούν να είναι πρωτότυπα, ακριβή αντίγραφα ή νομίμως επικυρωμένα. Σε περίπτωση υποβολής φωτοαντιγράφων θα πρέπει επιπλέον να υποβάλλεται υπεύθυνη δήλωση στην οποία να αναφέρεται ότι "τα φωτοαντίγραφα που προσκομίζονται στο φάκελο υποψηφιότητας είναι πιστά αντίγραφα των πρωτοτύπων".
2. Οι απαιτούμενες Υπεύθυνες Δηλώσεις είναι της παρ. 4 του άρθρου 8 του Ν. 1599/1986 (Α' 75), όπως εκάστοτε ισχύει, με θεώρηση γνησίου υπογραφής. Γίνονται επίσης δεκτές οι Υ.Δ. που εκδίδονται από το gov.gr (συνιστάται). Σε περίπτωση που ο υποψήφιος είναι νομικό πρόσωπο τις σχετικές Υπεύθυνες Δηλώσεις που αφορούν το ίδιο το νομικό πρόσωπο υπογράφει ο νόμιμος εκπρόσωπος αυτού.
3. Δικαιολογητικά αλλοδαπών υποψηφίων, εφόσον εκδίδονται από αλλοδαπή αρχή πρέπει να είναι επίσημα μεταφρασμένα στα ελληνικά. Σε διαφορετική περίπτωση δεν λαμβάνονται υπόψη. Εάν σε κάποια χώρα βεβαιώνεται από οποιαδήποτε αρχή της ότι δεν εκδίδεται κάποιο/κάποια από τα απαιτούμενα δικαιολογητικά ή δεν καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται ανωτέρω, αντικαθίστανται από ένορκη βεβαίωση του υποψηφίου ή, αν ούτε αυτή προβλέπεται, από Υπεύθυνη Δήλωσή του ενώπιον δικαστικής ή άλλης αρχής της χώρας εγκατάστασής του, στην οποία θα δηλώνεται ότι στη συγκεκριμένη χώρα δεν εκδίδονται τα συγκεκριμένα δικαιολογητικά και ότι ο υποψήφιος πληροί τα κατά τα ανωτέρω απαιτούμενα.

Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι τα κείμενα της πρόσκλησης και των συνοδευτικών εντύπων της αποτελούν προσαρμογή σε υποδείγματα. Η ΕΤΑΛ Α.Ε. έχει την ευθύνη για τη συνεχή και συστηματική ενημέρωση των επενδυτών για αλλαγές στις διαδικασίες και τυχόν τροποποιήσεις. Για κάθε γενικότερα αλλαγή ή για θέμα που δεν περιλαμβάνεται στη πρόσκληση και το συνοδευτικό της υλικό που είναι ανοικτά διαθέσιμο σε κάθε ενδιαφερόμενο, λαμβάνεται υπόψη το κανονιστικό πλαίσιο του Προγράμματος και η ΕΤΑΛ Α.Ε. προβαίνει σε σχετική ανακοίνωση.

Το παρόν ενημερωτικό υλικό και τα παραρτήματά του προετοιμάστηκαν (βάση υποδειγμάτων της ΕΥΕ-ΠΑΑ) αποκλειστικά από στελέχη της ΕΤΑΛ Α.Ε. με σκοπό την όσο το δυνατόν πλήρη, διαφανή και αποτελεσματική υποστήριξη και πληροφόρηση των κατοίκων-αποδεκτών της περιοχής παρέμβασης.

Η Εταιρεία και τα στελέχη της κατέβαλαν σοβαρή προσπάθεια να αποφευχθούν τυχόν σφάλματα, είτε στην ορθογραφία, σύνταξη, νόημα, ή διαδικασία τυπογραφείου, εάν τυχόν υπάρξουν σημεία στα οποία εντοπιστεί σφάλμα, ή ασάφεια, παρακαλούμε επικοινωνήστε με την Εταιρεία ούτως ώστε να προβεί στις κατάλληλες διορθώσεις ή διευκρινίσεις.